Ե՛ ՏԱ՝ 1458 ԹԻՒ ՀԱՅՈՑ 4330 ՏՐԷ 3 ՈՒՐԲԱԹ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1888 (Ն. Տ.) 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1888 18 ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1306

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خاننده آرەولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	ղրուշ արծաթ	160
»	» Վեցամսեայ	»	80
»	» Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց	» Տարեկան	»	200
»	» Վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներէ	տարեկան	ֆրանք	56
»	» վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած յօդուածոց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1888

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Սոֆիա, 19 Նոյմ. — Սլիվնիծայի ճակատամարտին տարեդարձին առթիւ, Սվոպոտա Պաթենպերկեան Աղեքսանդր Իշխանին վրայ յօդուած մը կը հրատարակէ, որ մէն մի հատուածը կը վերջանայ սա հարցմամբ. «Ո՞ւր է նա»։

— Լոնտոն, 19 Նոյմ. — Թայմզ Թիէնձինէ հեռագիր մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ գաղտնի համաձայնութիւն մը կայ Ռուսիոյ և Քորէայի միջեւ, որով Քորէա ինքզինք ռուսական թեւարկութեան ներքեւ կը դնէ։

— Վիեննայէ կը հեռագրուի առ Ստանտըրտ թէ քաղաքական կացութիւնն անմիջական վտանգ մը չի ներկայացներ, վիեննական ակմբոց կարծեօք. Աւստրիա չպիտի բողոքէ ռուս զօրաց շարժումներուն դէմ. բայց ինք եւս առանց աղմուկի նոյնպիսի միջոցներ ի գործ պիտի դնէ։

— Կ'ըսուի թէ Լորտ Ռանտոլֆ Չըրչիլ ի մօտոյ վերստին պիտի անդամակցի Լորտ Սալզպըրիի նախարարութեան, որ այսպէս նոր ոյժ պիտի ստանայ։

— Պերլին, 19 Նոյմ. — Վիլհէլմ Բ. կայսեր շատ մը տարէց զօրավարներ փոխելուն և երիտասարդ զօրավարներ անուանելուն առթիւ, կը ծանուցուի թէ պատերազմական նախարար Պրոնսարթ Ֆոն Շէլլէնտորֆ զօրավարն եւս քիչ օրէն պիտի փոխուի և պիտի յաջորդէ Զօր. Հանքէ։

— Կ'ըսուի թէ գերման կառավարութիւնը Ռայխսթակէն վերստին 350 միլիոն մարքի յաւելուածական վարկ մը պիտի խնդրէ նորանոր սպառազինութեանց համար։

— Պերլինի կաթոլիկ Կէրմանիա լրագիրն Հռոմէ հեռագիր մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ, յետ երկար վիճաբանութեան, Վատիկանի մէջ որոշուեր է որ Պապը մեկնի Հռոմէ, եթէ պատերազմ ծագի։

— Լավիժըրի Կարտինալ Հռոմ կ'սպասուի շաբթուս մէջ։

— Հռոմ, 18 Նոյմ. — Իտալիոյ ներքին գործոց նախարարը, ծովեզերեայ գաւառաց կառավարիչներուն շրջաբերական մը ղրկելով, պատուիրեց որ գաղթականութեան գործակալներուն թոյլ չտրուի իտալացի գաղթականներ ղրկել կամ տանիլ յԱմերիկա։

— Նիմի Եղեռնադատ Ատեանն, անպարտ արձակելով զՊ. Նիւմա Ժիլի, որ ըսած էր թէ Ելմտացոյցի Յանձնաժողովոյն 33 անդամոց 22 ը մէկ մէկ Վիլսոններ են, չվաւերացուց այս անխոր ամբաստանութիւն, այլ շարժեցաւ ճշդիւ հետեւողութեամբ դատավարական ձեւակերպութեան մը, որուն համեմատ մէկ մարդու դէմ վատահամբաւութեան դատ մը բազմաց վրայ չի կրնար տարածիլ. Արդ, Յանձնաժողովոյն միայն մէկ անդամը, Պ. Անտրիէօ, դատ բացած էր Պ. Նիւմա Ժիլի դէմ, որ այս առթիւ կը կրկնէր իւր ամբաստանութիւնները միւս անդամոց դէմ, զորս ի վկայութիւն կը կոչէր. Ատեանն անլսելի հռչակեց այս վկայութիւններ. Պ. Անտրիէօ ետ առաւ իւր բողոք, որովհետեւ Պ. Նիւմա անձնապէս իրեն դէմ ամբաստանութիւններ չէր ըներ, և այսպէս դատն անհետեւան մնաց։

— Գործին այս վախճանը գայթակղութիւն պատճառած է հակահանրապետական կուսակցութեանց մէջ. Միապետականք, Պօլանժէականք և ծայրայեղ Հանրապետականք կը գրեն իրենց լրագրաց մէջ թէ «Արդի կառավարութիւնը, վախնալով թէ Վիլսոնի գործին պէս նոր գայթակղութիւնք երեւան կ'ելնեն, խեղդեց դատը». կը գուշակուի թէ Երեսփոխանութեան դէմ սաստկագոյն յարձակմունք պիտի լինին, երբ զի Երեսփ. Ժողովոյ շատ մը կարեւոր անդամներ տնտեսական, ելմտական և սեղանաւորական հարցերն անձնական շահու միջոց ըրած են իրենց. — Նիմի մէջ Պ. Նիւմա Ժիլի կուսակիցք ուրախութեան ցոյցեր ըրին դատարանին անորոշ վճռոյն պատճառաւ, զոր յոյժ նպաստաւոր վճիռ մը կը նկատեն։

— Վիեննա, 18 Նոյմ. — Կալիչիոյ բարձր պաշտօնեայ Լէօպլ ասպետ Մորավիոյ կառավարիչ անուանեցաւ, փոխանակ Շէօնպորն կոմսին, որ անդամակցեցաւ Թաաֆֆէ կոմսին նախարարութեան. Այս անուանում դժգոհութիւն պատճառեց Չեխերուն. վասն զի նոր կառավարիչը չեխերէն չի գիտեր. Կառավարական Ֆրէմտէնպլաթ կ'ըսէ, ընդհակառակն, թէ այս անուանում շատ լաւ է Մորավիոյ համար, ուր ազգութեանց վէճն յոյժ սաստիկ է, և հետեւապէս հարկ էր չէզոք կառավարիչ մը գտնել, ո՛չ գերման ո՛չ չեխ ազգութեան պատկանող, և իւր անցեալով և բնաւորութեամբ կուսակցական վէճերէ գեր ի վեր։

— Ճարպիկ Ամերիկացի մը, Պոսթոնի մէջ կենդանիներ ի ցոյց դնող, նամակաւ մը առաջարկեց առ լորտ Սաքվիլ, շաբաթն երկու օր սրահի մը մէջ ինքզինք ի ցոյց հասարակութեան դնել 2-3 ժամ, խոստանալով ամեն շաբաթ 2,000 տոլար վճարել Ն. Վսեմութեան։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՄՕՏԱԼՈՒՏ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Իտալիոյ պատերազմական նախարարութեան պաշտօնաթերթն, Էսէրչիթօ, վերջին թուով մը հետեւեալ դիտողութիւններն հրատարակած է, որք Լոնտոնի և Փարիզի լրագրաց մէջ մեծապէս առարկայ եղան ուշադրութեան. —

«Իտալացիք կը բողոքեն թէ բնաւ դիտում չունին Ֆրանսայի վրայ յարձակելու. Ֆրանսացիք եւս կը պնդեն թէ մեզ դէմ պատերազմաւէր դիտումներ չեն սնուցաներ բնաւ. Երկու կողմն ալ անկեղծ կը ճանչենք. Բայց և այնպէս պատերազմը պիտի ծագի առաջին առթիւ, քանի որ բնական և անխուսափելի արդիւնքն է այն կարգ մը դիպաց որք յառաջ բերին արդի կացութիւնն. այսինքն՝ Ֆրանսայի սահմանաց վրայ երկու մեծ Տէրութեանց (Գերմանիոյ և Իտալիոյ) կազմութիւնն, որք ազգային միութեամբ նոր ոյժ մ'ըստացած են և Ֆրանսայի ազդեցութիւնը սահմանափակելով, անոր ծաւալման կարողութիւնը կը չէզոքացնեն, և որոց վրայ յեցած է Եւրոպիոյ քաղաքական նոր հաւասարակշռութիւնը. Ֆրանսայի բոլոր ջանադրութեանց կէտ նպատակն պէտք է լինի փոփոխել այս կացութիւն. Ֆրանսա իւր փառաւոր անցեալն ուրացած և իւր ամենն իսկ անպատուած կը լինի եթէ վաղ կամ անագան չփորձէ խզել երկաթեայ շրջանակն յորում կը պահէ զինք Գերմանիոյ և Իտալիոյ միութիւնն, և Ֆրանսա այս փորձը պիտի փորձէ. Զպարսաւենք զինք այդպիսի ճիգ մ'ընելուն համար.

«Համարձակ խօսինք. Առ ի՞նչ կը ծառայէ զիրար խաբել. Ֆրանսա, ո՛չ թէ հիմակ, այլ 1892 էն ետքն ալ (Իտալիոյ և Գերմանիոյ նիզակակցութեան հնգամեայ պայմանաժամէն ետքն ալ) չի կրնար վստահիլ Իտալիոյ չէզոքութեան. Իտալիա, ինքնապաշտպանութեան զգացմամբ, հարկադրեալ է պատերազմի ասպարէզն առանց վարանման իւր ոյժերը միացնել անոնց ոյժերուն հետ որք կ'ուզեն Ֆրանսան պահել այդ երկաթեայ շրջանակին մէջ, որ խաղաղութեան հաստատագոյն ապահովութիւնն է. և Ֆրանսա քաջ գիտէ զայս. Եթէ մեր չէզոքութեան շնորհիւ Ֆրանսա յաղթանակ մը տանի, շուտով և դառնապէս պիտի զգանք Ֆրանսական յաղթութեան ծանր հետեւանքը. Գերմանիոյ դէմ յաղթական պատերազմէ մը ետքը, պատերազմ Իտալիոյ դէմ. Պերլինէ ետքն Հռոմ. անխուսափելի է այս. Իտալացի քաղաքագէտն որ պատերազմի սկիզբը չէզոք մնալ յանձն առնու և անմիջապէս Իտալիոյ ոյժերը չմիացնէ Ֆրանսայի դէմ գործող ոյժերուն հետ, աղետալի սխալ մը գործած պիտի լինի, և ապագայ սերնդոց անէծքը պիտի հրաւիրէ իւր վրայ.»

Թայմզին Հռոմայ թղթակիցը կ'ըսէ թէ Էսէրչիթօյի այս գաղափարը տիրող գաղափարներն են յԻտալիա, և շատ ճիշդ են. Այն համոզմամբ թէ Ֆրանսայի հետ պատերազմն անխուսափելի է, Իտալիա շարունակ պատերազմի կը պատրաստուի, և պիտի պատրաստուի, ցորչափ տեւէ խաղաղութիւնը։

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔ

ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ

ՄԵԾ ՇԱՀԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ ՎՐԱՅ

ՆՈՐԱԿԱԶՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԼՈՆՏՈՆ

Օսմանեան այլ և այլ փոխառութեանց միացման գործողութիւնը վերջնապէս փակեցաւ 1888 մայիս 1/13 ին, և ներկայացուած արժեթուղթք անդառնալի կերպիւ փճացան, ըստ տրամադրութեան Օսմ. Պարտուց կարգադրման Իրատէին. Այսպէս փճացան անուանական 1,010,134 անգլ. ոսկւոյ օսմ. արժեթուղթք, որոց իրական արժէքն էր 162,000 ոսկի. Օսմ. Պարտուց միացումն հրամայեցաւ Կայս. Իրատէով 1881 դեկտ. 8/20 ին, բայց գործողութիւնք 1884 մարտ 24 ին միայն սկսան լըջօրէն. Օսմ. Պարտքն հետեւեալ կերպիւ բաժնուած է այժմ, բայց հանելով Ռումելիի երկաթուղւոյ պարտատոմսերն, որք 14.211.400 ոսկւոյ կը հասնին, և 100 ին 5 տոկոսով Փրիորիթէի փոխառութիւնն, որ 7,427,200 ոսկի է. (Ոսկիներն անգլիական են.) —

	Անգլ. ոսկի
Ա. կարգ (Կոնք)	7,183,800
Բ. կարգ	10,241,000
Գ. կարգ	30,832,500
Դ. կարգ	43,968,400
Գումար	92,225,700
Ռումելիի պարտատոմսք	14,211,400
Փրիորիթէի փոխառութիւնք	7,427,200
	21,638,600

Հետեւապէս, Օսմ. Տէրութեան պարտուց համագումարն է 113,864,300 անգլ. ոսկի։

Միացեալ պարտուց քառեակ կարգերն ալ սա կերպիւ կրնան ստորաբաժանիլ. Պոնտհօլտըրներու գործողութեան ենթարկուած և ի շրջաբերութեան գտնուող պարտք 86,017,580 ոսկի. պարզապէս դրոշմուած (Ասէնթէտ) պարտք ի շրջաբերութեան 3,400,960 ոսկի, գումար 89,418 540, որոյ վրայ պէտք է աւելցնենք Ա. կարգի արժեթուղթերէն ցարդ հրապարակէ գնուած և ջնջուածներն, որք 1,876,300 ոսկւոյ արժէք ունէին, և ո՛չ Պոնտհօլտըրներու ո՛չ Ասէնթէտներու չներկայացուելով փճացածներն, որք 1,010,134 ոսկի են, որով վերստին կը գտնենք 92,304 974 ոսկւոյ գումարը. Վերեւ ցոյց տրուած 92,225,700 ոսկւոյ հետ բաղդատմամբ 79.274 ոսկւոյ տարբերութիւնն յառաջ կուգայ 1876 ին Ռամազան ամսուն մէջ տոկոսաց կիսուն փոխարէն հանուած և Ռամազան անուամբ ճանչուած թղթոց միացումէն։

Արդ, Օսմ. Պարտուց 1881 դեկտ. ի նոր կարգադրութիւնն և Հանրային Պարտուց Վարչութեան հաստատութիւնն ի վեր, ո՞րչափ բան վճարուած է նոյն Պարտքէն։

Սոյն Վարչութիւն հետզհետէ գնելով և վճարելով ջնջեց հետեւեալ քանակութեամբք օսմ. արժեթուղթ. —

Ա. 1,876,300 ոսկւոյ արժեթուղթ Ա. կարգէն, վճարելով 596,927 ոսկի, հրապարակէն գնելով մինչեւ 31 դեկտ. 1887։

Բ. 1,245,000 ոսկւոյ Փրիորիթէ արժեթուղթ, իրական արժէք 1,245,000 ոսկի, վիճակահանութեամբք եղած, մինչեւ սեպտ. 1888։

Գ. 106,773 ոսկւոյ Ռումելիի պարտատոմս, նոր վիճակահանութեամբք եղած, 100 ին 58 էն, վճարելով 208,010 ոսկի, մինչեւ 13 մարտ 1887։

Դ. 83,055 ոսկւոյ դարձեալ Ռումելիի պարտատոմսք, հին վիճակահանութեամբք։

Ուրեմն, Օսմ. Հանրային Պարտքէն մինչեւ անցեալ տարւոյ դէպի վերջերը, զեղչուած է 3,311,128 ոսկի անուանական, իրապէս 2,049,937 ոսկւոյ վճարմամբ։

⁂

1881 ի Իրատէին համեմատ Օսմ. Պարտուց գլխավճարին տակաւ վճարումն առիթ տուաւ Օսմ. Ա. Կարգի փոխառութեանց արժետոմարց Ընկերակցութեան մը կազմութեան ի Լոնտոն։

Այս Ընկերակցութեան նպատակն և գործողութեան կերպն հետաքրքրաշարժ են, և կը փափաքինք մերայնոց ծանօթացնել զայնս։

Ընկերակցութեան նպատակն է Ա. կարգի փոխառութեանց արժետոմարց լիովին վայելել տալ 1881 ի կարգադրութեան օգուտներն։

Մինչ Ա. կարգի փոխառութեանց գումարն է 7,183,872 ոսկի, միւս երեք կարգերուն գումարը կը հասնի 85 միլիոն 41,955 ոսկւոյ։

Հանրային Պարտուց Վարչութեան թողեալ հասոյթներէն նախ և առաջ Փրիորիթէի փոխառութեան տոկոսն և գլխամասը վճարուելէ յետոյ, չորս կարգի փոխառութեանց արժեթղթերուն տարեկան 100 ին 1 տոկոս մը կը տրուի. Մնացեալ գումարով այս քառեակ փոխառութեանց գլխամասը կը վճարուի, սկսեալ Ա. կարգէն։

Վերջին տարիներս Օսմ. արժեթղթոց գիներն յոյժ ինկած լինելով, Ա. Կարգի արժեթղթոց համար նշանակեալ 7,183,872 ոսկիէն մինչեւ անցեալ տարւոյ վերջը 1,876,300 ոսկին ջնջուելով, 5.307,500 ոսկի մնացած է Ա. կարգէն։

Կայս. Իրատէն կը տրամադրէ թէ գլխամասի վճարման համար հրապարակէ գնումները կամ վիճակահանութիւնները 100 ին 66 ²/₃ է վեր չպիտի լինին երբ յաւելեալ տոկոսը տարին 100 ին 1 է. 75 է վեր չպիտի լինին երբ տոկոսը 100 ին 1 է վեր է, և 100 ին 3 է վար. Եւ 100 է վեր չպիտի լինին երբ տոկոսն 100 ին 3 է վեր է։

Արդ, Լոնտոնի Ընկերակցութիւնը կազմուած է Ա. Կարգի արժետոմարց մէջ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար, որպէս զի ըստ կարի սուղ ծախուին իրենց գնուելիք թուղթերն, Իրատէին նշանակած սահմանաց մէջ. Պատուիրակներ պիտի ընտրուին Ա. Կարգի արժեթուղթերն հրապարակէն ժողվելու և իբրեւ աւանդ ընդունելու համար, ի փոխարէն վկայագրեր տալով. Նմանապէս արժետոմարց կողմէ ընտրեալ մասնախմբի մը հետ համաձայնութեամբ, պատուիրակները Կայս. Իրատէին մէջ նշանակեալ գիներուն ըստ կարի մօտաւոր գնով Օսմ. Պարտուց Վարչութեան պիտի վաճառեն Ա. Կարգի արժեթուղթերն. այսինքն, ցորչափ տարեկան տոկոսը 100 ին 1 է, 100 անգլ. ոսկինոց մէն մի արժեթուղթ 66 ոսկի 13 շիլին և 4 փէնսէ վար չծախելու պիտի աշխատին. Որովհետեւ հրապարակէն բոլոր այս կարգի արժեթուղթերը ժողված պիտի լինին, պիտի կրնան իրենց պահանջած գնով վաճառել Հանրային Պարտուց Վարչութեան. Արժետոմարց պիտի տան 100 ոսկինոց մէն մի թղթին փոխարէն վկայագիր մը, որ տարեկան տոկոսը պիտի ընդունի ցորչափ արժեթուղթը չէ գնուած Պարտուց Վարչութենէն։

Ամէն տարի սոյն Վարչութեան վաճառուած արժեթղթոց չափ վկայագրեր պիտի նշանակուին և պիտի վճարուին հրապարակի գնով. Բայց այսպէս նշանակուած և վճարուած վկայագրերն ալ պիտի մասնակցին Ընկերակցութեան գործողութեանց բոլոր շահերուն։

Վկայագրերուն վճարուած գնոյն և արժեթղթոց առ Վարչութիւն ծախուած գնոյն տարբերութիւնն, այսինքն Ընկերակցութեան բրած շահն, արժեթղթոց թուոյն համեմատ պիտի բաժնուի վկայագրի տերանց, ցորչափ տեւէ Ընկերակցութիւնն, այսինքն՝ մինչեւ որ Ա. Կարգի արժեթուղթք ամբողջովին գնուին Պարտուց Վարչութենէն։

Ընկերակցութեան ծախքերը տպագրական և այլ մանր մունր բաներէ անդին չպիտի անցնին, և դրամական թեթեւ փոխարինութիւն մը պիտի լինի պատուիրակներուն և մասնախմբի անդամներուն։

Երբ բաւական բազմաթիւ արժետոմարք հաւանութիւն տան, ընդհանուր ժողով մը պիտի գումարի, որ պիտի ընտրէ պատուիրակներն և մասնախմբի անդամներն։

⁂

Իսկ թէ ո՞րչափ բան պիտի շահի Ընկերակցութիւնը, պէտք է յիշել թէ Ա. Կարգէն տակաւին հինգ միլիոն ոսկւոյ արժեթուղթ կը մնայ գնելի և ջնջելի։

Եթէ արժետոմարք առանձին առանձին ջանան իրենց թուղթերը վաճառել, Պարտուց Վարչութիւնն 100 ի տեղ 25 է աւելի չպիտի տայ իրենց, այսինքն՝ հինգ միլիոնի թուղթերը պիտի գնէ 1,250,000 ոսկւոյ. Իսկ եթէ յաջողին ձեռք բերել Իրատէով որոշեալ բարձրագոյն գինն, (66²/₃ առ 100,) հինգ միլիոնի թուղթերը պիտի արտադրեն 3,333,000 ոսկի, որով նորակազմ Ընկերակցութիւնը պիտի շահի 2.083,000 անգլ. ոսկի։

Ա. Կարգի արժեթղթոց սպառումէն յետոյ, Ընկերակցութիւնը նոյն գործողութիւնները պիտի կատարէ Բ. Կարգի արժեթղթոց համար, և այսպէս մինչեւ վերջն։

Աւասիկ շատ կարեւոր ձեռնարկ մը, որ ի Կ. Պոլիս ըստ արժանւոյն հասկցուած և ուշադրութեան առարկայ եղած չէ դեռ. 1881 ի կարգադրութեան մէկ նպաստաւոր կէտին վրայ կռթնած, եւրոպացի արժետոմարք շահու մեծ աղբիւր մը գտած են, յորմէ սովորական պարագայից մէջ օգուտ չպիտի կրնային քաղել. Օսմ. Պանքան և Թուրքիացի տուրք վճարող ժողովրդեան շահը կը պահանջէ ըստ կարի աժան ժողվել զանազան փոխառութեանց թուղթերն. Արժետոմարքն ալ կ'աշխատին ըստ կարի սուղ ծախել զանոնք. Եթէ այս արժետոմարք բնիկ Թուրքիացի լինէին, այնչափ ցաւալի չէր, բայց յայտնի է թէ Ա. Կարգը կազմող 1858 ի և 1862 ի փոխառութեանց արժեթղթերէն գրեթէ բնաւ չէ մնացած Թուրքիոյ ժողովրդեան ձեռքը։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՊԻՒԹԷՆ

Յարձակմամբ առնուած եւ աւարի տրուած քաղաքի մը մէջ բազում գաղղիական զօրքեր ի միասին շքեղազարդ պանդոկ մը գրաւեցին. Ի հարկէ պանդոկապետներն ի փախուստ հալածեալ էին, քանզի զինուորներն եւ ոչ մէկ անձի իսկ պատահեցան. Սկսան արկեղներու եւ դարաններու մէջ իրենց ուզածները խուզել, լեցնելով պարկերնին եւ գրպաննին։

Մին ի սոցանէ Կասդանէ անուամբ գոհ կը լինէր միայն այն գեղապատշաճ բաներուն՝ զոր կը տեսնէր, զինքն ի հիացումն շարժելով, զի խիղճ չէր թոյլատրեր այլոց բարիքն իւրացնել. Ուստի կը դիտէր ակնկառոյց մեծ սենեկի մը նկարները՝ զորս արդէն իւր ընկերները որոնած էին՝ երբ երկրորդ գաւիկոնը կ'ելնէին խուզելու համար մի քանի բան։

Իսկ եւ իսկ որմին թանձրութենէն ակռայի տեսակ մը կրճիւն լսուեցաւ, դուռ մը բացուեցաւ, սեամքին վրայ թալկադէմ հերարձակ կին մը երեւցաւ՝ որ աւելի ճիւաղի կը նմանէր քան կենդանի էակի եւ ցուցց նմա փոքրիկ արարած մը ի նինջ։

«Ի սէր Աստուծոյ, փրկէ իմ որդիս» աղաղակեց հեղձամղձուկ ձայնով մը։

Այս խօսքին վրայ, գետին փռուեցաւ։

Ծեր զինուորը կարծելով որ մեռած է, դրաւ զայն մի խշտեակի վրայ՝ զոր նշմարեց խոր տեղ մը, եւ մանկիկը բազկաց մէջ առնլով պանդոկէն դուրս ելաւ։

Նորա ընկերներն այս տղեկը տեսնելնուն պէս, հարցուցին Կասդանէին թէ ի՞նչ պիտի ընէր։

«Պիտի սնուցանեմ զանի, ըսաւ ծանրաբարոյ կերպիւ, վասն զի աւարէն՝ այս բաժին մնաց ինձ (butin).»

Բոլոր զօրականները սկսան թալանալ ի ծաղու, և այլ եւս Պիւթէն անունը տուին մանկան։

Հետեւեալ օրը գաղղիական վաշտը թողուց քաղաքն եւ զինուորք հարկադրուեցան նախընթաց աւուր առած կողոպուտին մեծագոյն մասը ձգել. Իսկ Կասդանէ տղեկն իւր պարկին մէջ դնելով հետը տարաւ։

Պիւթէն երկուք և կէս տարեկան էր, շուշանափայլ և կայտառ, և որովհետեւ այս օրինակ ճանապարհորդութիւն մը խիստ լաւ էր, և ոչ մի անգամ չլացաւ ճանապարհին։

Երբ մթերանոց հասան, Կասդանէ անոր թան կերցուց և անմիջապէս տղան և զինուորները աշխարհի լաւագոյն բարեկամները եղան։

Շատ ժամանակներէ յետոյ զօրագունդըն աւանի մը մէջ հանգստանալով ծերուկ զինուորը տեղւոյն քահանային գտաւ եւ ըսաւ.

«Կ'աղաչեմ որ սա տղաս մկրտես՝ զի քաջ գիտեմ որ քրիստոնեայ է։»

Քահանայն պատմել տուաւ թէ այս մանկիկն ինչպէ՞ս ձեռքն անցաւ եւ մտածելով որ չէր ապացուցաներ թէ մանկիկը մկրտուած է, թէեւ հաւանեցաւ այլ աւելի ապահովութեան համար զնա պայմանաւ մկրտելու վճիռն արձակեց։

«Կնքահայրն ո՞վ պիտի լինի, հարցուց Կասդանէին։

— Ես պիտի լինիմ, բա՛բէ, պատասխանեց զինուորը, և գինեվաճառուհի Թէրէզն ալ կնքամայր։

— Անունն ի՞նչ պիտի դնես, կրկնեց քահանայն,

— Պիւթէն՝ զի այսպէս կ'անուանեն ամենքն ալ։

— Պիւթէ՛ն, աւելցուց քահանայն, տօնացոյցին մէջ այս օրինակ սրբոյ անուն երբեք չկայ։

— Աստուած վկայ, կարելի է, պատասխանեց ծերուկն, եւ որովհետեւ տղեկը չկրնար ամեն օր փոխել անունն, Յովհաննէս դրէք՝ որ ուզածս ալ է, նաեւ Պիւթէն առանին անունը թող լինի։

Վերջապէս տղան մկրտուեցաւ և անունն Յովհաննէս-Պիւթէն դրին։

Այնքան զուարթադէմ, այնքան ազնուասիրտ էր որ բոլոր զօրքերը Կասդանէին հետ սիրով կը վարուէին մանկան համար։ Կը շինէին փայտեայ զէնքեր, ագեղներ և հրացաններ, ոմանք միրգ կուտային, այլք՝ կարկանդակ՝ եթէ ունէին, ոմանք ալ օղի և ըմպելիներ կուտային, բայց Պիւթէնի հաճոյ չէր թուէր այս բան, զի արգիլած էր իւր հայրը։

Այսպէսով մեծցաւ Պիւթէն ամենուն սիրելի եւ գթութեան արժանի լինելով. վեց տարեկան էր արդէն երբ հայրութիւն եղաւ, եւ Կասդանէ՝ որ մեծ պատուոյ հասած էր՝ բայց եւ այնպէս վերջին պատերազմի ատեն երկու անգամ վիրաւորուած, իւր հայրենիքը ղրկուեցաւ երկու հարիւր քսան ֆր. ամսական ռոճիկով։ Անշուշտ քիչ էր, զի ծեր զինուորականը ոչ ընտանիք ունէր եւ ոչ բան մը կը ճանաչէր յաշխարհի։ Սակայն չխրախուսուեցաւ, քաղաքին մէկ կողմը խրճիթ մը վարձեց, զՊիւթէն Ֆրէրներու վարժարանը ղրկեց եւ օրական հողագործ եղաւ՝ իրեն եւ իւր հոգեզաւակ որդւոյն պարէն հայթայթելու համար։

Նախ խիստ յաջող էր, Կասդանէ այնքան խղճիւ կ'աշխատէր՝ որ զինքը միւս օրականներէն աւելի կը մեծարէին, և երբ երեկոյին վարժարան կ'երթար զՊիւթէն բերելու, տղան ալ գրկատարած կը դիմաւորէր, ժպիտ ի շրթունս եւ ոսկեայ խաչ ի լանջսն. Ծերուկը զինքը սէգ եւ գերերջանիկ կը համարէր եւ հազիւ կ'ողբար այն ժամանակն յորում ի տղայ հասակի, դափնիներ կը հնձէր ի շահ իւր կայսեր։

Այս աշխատալից կենաց երկրորդ տարին Կասդանէ սուր յօդացաւութենէ բռնուեցաւ, վերանորոգուեցան իւր հին վէրքերը եւ երբ այս երկայն եւ տաժանելի հիւանդութենէն ոտք ելաւ, իւր խնայողութիւնները կը մաշէր, եւ աջ ձեռքն անդամալոյծ մնաց։

«Ի՞նչպէս պիտի սնուցանեմ խեղճ Պիւթէնս, ըսաւ օր մը իւր այցելու քահանային։

— Ես զինքը պիտի սնուցանեմ, ըսաւ տղայն՝ որ ճիշդ այն ատեն սենեակ կը մտնէր, թող տան ինձ մեծ կացին մը քուլինիդ պէս եւ պիտի տեսնեն որ ես ալ կրնամ օրական երթալ։»

Կասդանէ տխրադէմ ժպիտ մ'արձակեց։

«Եթէ այս տղեկը վեց տարեկան աւելի լինէր, ըսաւ, ոչ իւր հաշւոյն եւ ոչ իմինիս վրայ կը ցաւէի, զի քաջ գիտեմ որ բարի սիրտ մ'ունի. ինչ որ ըսես ի գործ կը դնէ, բայց այս հասակաւ ի՞նչ կերպով կրնայ բաւականանալ։

— Բարեկամ, ըսաւ քահանայն՝ որ իւր մտաց մէջ միջոց մը կը փնտռէր անոնց օգնութեան հասնելու համար, մի վշտանաք անդր քան զչափ. Նախախնամութեան յուսամք, կարծեմ թէ Աստուած հրաշալիք մը պիտի ընէ ձեզ և քեզ նման ազնուական մարդիկն անօթի չպիտի թողու։

Այս խօսքերն արտասանելով ոտք ելաւ և Կասդանէ խուն ինչ մխիթարուած մինչեւ տան դրան առջեւ ընկերացաւ, յետոյ տեսնելով որ օդը բաց է, ծեր զինուորականն աջ ձեռքը գաւազանին վրայ և միւսն ալ Պիւթէնի ուսին յենած, փորձեց քիչ մը շրջագայել։

Մեծ ճամբուն վրայ հազիւ հինգ վայրկեան քալեցին, և ահա սուրհանդակի որընթաց կառք մը կ'ասպատակէր, և ծերունին՝ շուտով մը չելլելուն համար, տապալեցաւ կառաց քովին։ Այն ատեն երկու կին՝ որք կառքին մէջն էին, ահաւոր ճիչ մը արձակեցին և հրամայեցին սուրհանդակին

…վար իջան խեղճ մարդուն օգնականութեան համար։ Բայց արդէն Պիւթէն օգնած էր անոր վեր առնլով։

Երկու կիներէն ամենէն երիտասարդուհին, ծերունւոյն մօտենալով խնդրեց անկէ օտար ձայնով մը եթէ ինք չարիք չէր բրած։

«Ոչ, տիկին, պատասխանեց Կասդանէ զինուորականօրէն բարեւելով զնա։

— Վախուն համար ինկաւ, ըսաւ սուրհանդակը։

— Ծեր զինուոր մը երբեք երկիւղ չունի, կրկնեց հպարտութեամբ Կասդանէ։

— Դուք ծեր զինուոր մ'է՞ք, հարցուց կինը՝ որ ուշադրութեամբ կը նայէր դիտելով իսկ եւ իսկ։

— Անշուշտ, փառաց եւս հասած եմ։

— Եւ այս տղան ձե՞րն է։

— Ինչո՞ւ այդ հարցումը ըրիք, ըսաւ Կասդանէ փորձելով զանի՝ բայց եւ դողդողալով։

— Անունը ի՞նչ է, անո՛ւնը, ի սէր երկնից։

— Անունը Յովհաննէս Պիւթէն է, ուրիշ եւ ոչինչ գիտեմ։

Կինը սուղ ինչ վարանեցաւ, յետոյ ըսաւ ձեռքերն իրարու կցելով.

«Գթացէք թշուառ մօր մը, եթէ այդ տղան ձերը չէ ի՞նչպէս ձեռքդ անցաւ։

— Եւ դուք ըսէք ինձ ո՞վ էք։

— Ես եմ մարգիզուհի Տորնպէրկի, կը ճանչնամ զձեզ, ըսաւ, եւ դուք, ո՛վ ազնուասիրտ մարդ, այն խեղճ մայրը չէ՞ք ճանչեր, որ մահուան վերջին օրհասին

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Վեհ. Մակար Կաթողիկոսին Օծման տարեդարձը լինելով, Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարքն և Երուսաղեմի Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազան շնորհաւորական հեռագրեր ուղղեցին Ն. Ս. Օծութեան. Վեհ. Հայրապետն հեռագրաւ պատասխանած է երկուց Ս. Պատրիարքաց շնորհաւորութեանց.

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, ինչպէս ծանուցինք, երէկ առաւօտ կայս. պալատ գնաց ընկերակցութեամբ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյի և Պատրիարքարանի գործակատար Ցրէնկեան Աբրահամ էֆէնտիի. Ն. Ամենապատուութիւն երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի կողմէ ընդունուելով, Ն. Վսեմութեան յանձնեց Ուղերձ մը որով թէ՛ իրեն և թէ Գեր. Սիմոն ու Խորէն Նար Պէյ Սրբազաններու շնորհեալ պատուանշանաց առթիւ իւր երախտագիտական զգացումները կը յայտնէր. Հաճի Ալի պէյ անմիջապէս Վեհ. Սուլթանին մատոյց զայն և եկաւ Սրբազան Պատրիարք Հօր հաղորդել Ն. Վեհափառութեան բարձր գոհունակութիւնն և կայս. բարեւները.

⁂

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Ատլիյէի պաշտօնատունն երթալով իւր պաշտօնական առաջին այցելութիւնը տուաւ Դատական և Կրօնական գործոց Նախարար Վսեմ. Ճէվտէդ փաշայի, խորհրդական Վսեմ. Վահան էֆէնտիի և կրօնական գործոց տեսուչ Զիվեր պէյի.

Բագուէն կը գրեն մեզ թէ տեղւոյն հայ հասարակութիւնը պերճաշուք ընդունելութիւն մ'ըրեր է Վեհ. Մակար կաթողիկոսին և 30,000 րուպլի դրամ նուէրեր է յօգուտ Էջմիածնայ, ինչպէս և չքեղ կառք մը՝ երկու սեւաթոյր աճիպարանոց երիվարներով՝ Ն. Վեհափառութեան.

Վեհ. Կաթողիկոսն հոկտ. 3ին Աղստաֆա ժամաներ և անկից մեկներ է Էջմիածին.

Անգլիական դեսպանատան երկրորդ Թարգման Պ. Իւկօ Մարինիչ երէկ Պատրիարքարան եկաւ և յանուն Սըր Ուիլիէմ Հուայթի շնորհաւորեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր պաշտօնը.

Նոյնպէս աւստրիական դեսպանատան երկրորդ Թարգման Պ. Միւլլէր երէկ Պատրիարքարան եկաւ և յանուն Պառոն տը Քալիչէի շնորհաւորեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր պաշտօնը.

Պուլկարաց Գեր. Էկզարքին կողմէ եպիսկոպոս մը՝ ընկերակցութեամբ Էկզարքարանի գործակատար Եօրկաքի էֆէնտիի՝ երէկ Պատրիարքարան եկաւ և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը բացակայ լինելով ընդունուեցաւ Գեր. Փոխանորդ Հօր կողմէ. Գեր. Էկզարքի ներկայացուցիչն յանուն Ն. Գերապատուութեան շնորհաւորեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր պաշտօնն և յետոյ Մայր եկեղեցի իջնելով աղօթեց.

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Վըսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյի ապարանքը գնաց յՕրթագիւղ և շնորհաւորեց Ն. Վսեմութեան Պալաի աստիճանի բարձրացումը.

Ն. Ամենապատուութիւն երէկ ի Բերա Մանուկեան Յարութիւն էֆէնտիի յուղարկաւորութեան հանդիսին ներկայ գտնուելէ յետոյ, այցելութիւն տուաւ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ատենապետ Յակոբեան Միքայէլ էֆէնտիի.

Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշա Տատեան այս առաւօտ Ազգ. Պատրիարքարան երթալով շնորհաւորեց Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր պաշտօնը.

Ն. Վսեմութիւն արժանավայել պատուով ընդունուեցաւ Պատրիարքական մեծ դահլիճին մէջ ուր երեք քառորդ ժամու չափ տեսակցեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ.

Յետոյ Վսեմ. Յարութիւն փաշա առաջնորդութեամբ Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր՝ Երուսաղեմատուն երթալով այցելութիւն տուաւ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր.

Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ Հ. Միացեալ Ընկերութիւնն իրեն բարերար անդամ անուանած է զմեծանուն նկարիչն Պ. Այվազովսքի, որ արդէն պատուոյ անդամ էր Ընկերութեան. Միացեալ Ընկերութեան միւս բարերար անդամներն են Երջանկայիշատակ Գէորգ Կաթողիկոսն և հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքը.

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ նորոգեալ մասանց Օծման արարողութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիւրակէ մեծաւ հանդիսիւ. Երուսաղեմի Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազան առաւօտուն Պատարագ մատուցանելով պիտի կատարէ Օծման արարողութիւնը.

Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրը, նոյն առաւօտուն Մայր եկեղեցւոյ մէջ իւր առաջին քարոզը խօսելէ յետոյ, Ղալաթիոյ եկեղեցին պիտի գայ Օծման ներկայ գտնուելու համար.

Ղալաթիոյ Յանձնաժողովը յատուկ հրաւիրագրեր ուղղած է բոլոր բարձրաստիճան եկեղեցականաց, Երեսփոխանութեան և Վարչութեան, ազգային պաշտօնական մարմնոց և երեւելեաց. Այս առթիւ կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ անոնք որ հրաւիրագիր չեն ստացած, ներկայ հրատարակութիւնն նկատելով իբր հրաւէր, ներկայ գտնուին կիւրակէ առաւօտեան եկեղեցական փառաւոր հանդիսին.

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Մանզումէի Էֆքեար, որ ժամանակէ մը ի վեր դադրած էր, երեկուընէ վերսկըսած է հրատարակուիլ.

Փափաքելի է որ Ազգն իւր քաջալերութեամբ օգնէ այդ թերթին, որ իւր բազմամեայ ծառայութեամբք երախտագիտութեան իրաւունք մ'ունի Ազգին վրայ.

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖԷՆՏԻ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հանգուցեալ Յարութիւն էֆէնտի Մանուկեանի դագաղն, ինչպէս երէկ ծանուցինք, Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն առջեւ մեռելակիր քառաձի կառքի մը մէջ դրուելով, տարուեցաւ ի Կամուրջ. բազմաթիւ յուղարկաւորք 70ի չափ կառքերով հետեւեցան մեռելակիր կառքին մինչեւ ի Կամուրջ ուր յատկապէս վարձեալ շոգենաւ մը կ'սպասէր զանոնք Գատը գիւղ փոխադրելու համար.

Շոգենաւը ժամ 7ին հասաւ Գատըգիւղի նաւամատոյցն ուր կսպասէին տեղւոյն Թաղական Խորհրդոյ անդամք և Արամեան երկսեռ վարժարանի աշակերտք և աշակերտուհիք որք մէկ մէկ պսակ դրին դագաղին վրայ, ի պատիւ այն ծառայութեանց զորս հանգուցեալը մատուցած էր գիւղին եկեղեցւոյն, երբ անդամ Թաղ. Խորհրդոյ, և այն անխոնջ ջանից զորս տարած էր Արամեան վարժարանի շինութեան գործոյն մէջ, որոյ ակզբնապատճառ եղած էր. Նաւամատոյցի վրայ թափօր կազմուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի և մասնակցութեամբ Գեր. Խորէն Նար Պէյ Արքեպիսկոպոսի, Գեր. Գարեգին եպիսկոպոսի և բազմաթիւ վարդապետաց ու քահանայից. Գիւղին Հայոց և Յունաց եկեղեցւոյն զանգակները կը հնչէին տխրանուագ և փողոցները մեծ բազմութեամբ լցուած էին. Թափորին առջեւէն կ'ընթանային Գատը-գիւղի Թաղապետական զաւագը և ժանտարմայք. Այսպէս, հանդիսական գնացքով հասան ի Ս. Թագաւոր եկեղեցի՝ ուր հոգեհանգստեան արարողութիւնք կատարուելէ յետոյ, դագաղը միեւնոյն հանդիսիւ դուրս հանուելով, տարուեցաւ ի գերեզմանատուն. Յունաց եկեղեցւոյն առջեւ Թափօրը կանգ առաւ և յոյն քահանայք և դպիրք՝ զգեստաւորեալ և խաչ ու աւետարան ի ձեռին, աղօթքներ արտասանեցին և աւետարան ընթերցան հանգուցելոյն դագաղին վրայ. Ներկայ էին նաև Յունաց Թաղական խորհրդոյ անդամք.

Յետոյ Թափորն իւր ճամբան շարունակելով հասաւ ի գերեզմանատուն ուր հանգուցելոյն մարմինն ամփոփուեցաւ Մանուկեան գերդաստանի յատուկ Դամբարանին մէջ.

⁂

Հանգուցեալն, որ սեղանաւորութեամբ կ'զբաղէր, բաւական ժամանակէ հետէ գործէ քաշուած կ'ապրէր. Կը թողու երկու մանչ զաւակներ որոց անդրանիկն՝ Ռուբէն էֆ. վաճառականութեամբ կ'զբաղի, և կրտսերն՝ Գաւնիկ էֆ. Մարսիլիոյ առեւտրական բարձրագոյն վարժարանին մէջ աւարտելով իւր ուսմանց ընթացքն այս տարի մայրաքաղաքս վերադարձած է. Ունի նաև երկու աղջիկներ, որոց մին ամուսնացած է Աչըգեան Պօղոս պէյին հետ, յԱղեքսանդրիա. Հանգուցելոյն եղբարքն են՝ Մեծ. Սենեքերիմ էֆ. Մանուկեան և Յովհաննէս էֆէնտի Մանուկեան. Այս վերջինը բաւական ժամանակէ հետէ իւր բնակութիւնը Մարսիլիա հաստատած է ընտանեօք.

Հանգուցեալ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ընտանիքը, զաւակունք և եղբարք իրենց շնորհակալութիւնը կը մատուցանեն ամեն անոնց որք ցաւակցութիւն յայտնած էին իրենց այս դառն կորստեան համար և ներկայ գտնուած յուղարկաւորութեան հանդիսին.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Սանիյէի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Գոնեայի Գարաման գաւառակին գայմագամ Թէվֆիգ պէյի.

Սալիսէի աստիճան՝ Էնկիւրիի հեռագրական և թղթատարական ընդհ. Ալի ու նորա օգնական Թահսին պէյերու, Կիպրոսի Մակոս գաւառակին երեւելիներէն Մէհմէտ Նաիմ էֆէնտիի, Բ. զօրաբանակի ընդհանուր պիտոյից թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Րասիմ էֆէնտիի և Գոնեայի Գարաբինար գաւառակին նորընտիր փոխ-գայմագամ Ալի Ալեպի էֆէնտիի.

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Մէքքէի Նախորդ գաւառապետ Եոնուս Վէհպի էֆէնտիի և Հալէպի նահանգին կեդրոնական Նաիպ Հասան Թահսին պէյի.

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ կայս. պալատան ատաղձագործներէն Պ. Ֆըրանսուայի.

ՄԵՒԼՈՒՏ

Նախընթաց գիշեր Եըլտըզի պալատան շրջակայ Շագըր Թեքքէին մէջ մեծ հանդիսիւ տեղի ունեցաւ իսլամաց Մարգարէին ծննդեան գրքի ընթերցումն, յաւարտ որոյ նոյն Թեքքէի Շէյխն՝ Զաֆէր էֆէնտի՝ բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին.

Սոյն հանդիսին ներկայ գտնուեցան կայս. պալատան բարձրաստիճան պաշտօնատարք և այլք. Հանդէսը տեւեց մինչեւ գիշերուան ժամ 6. Բոլոր Ներկայք պատուասիրուեցան շաքարներով և օշարակներով.

ԱՆԳԼ. ԴԵՍՊԱՆ

Անգլիական դեսպան Սըր Ուիլիէմ Հուայթ, ընկերակցութեամբ Սըր Ալֆրէտ Սանտիսընի, նախընթաց գիշեր կայսերական պալատ հրաւիրուելով, պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին սեղանակից լինելու.

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ելմտական Նախարարութեան հաշուեքննիչ յանձնաժողովոյ նախագահ Հասան Ֆէհմի փաշա և հեռագրական ու թղթատարական վարչութեան վերատեսուչ Հասան Ալի էֆէնտի երէկ Բ. Դուռ գնացին և յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

—Ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Պ. Իմպէր երէկ Բ. Դուռ գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

—Ռուսական, հոլանտական, անգլիական, աւստրիական և պարսկական դեսպանատանց առաջին Թարգմանք երէկ Բ. Դուռ գնացին և տեսակցեցան Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշայի հետ.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

Երէկ Շիրքէթի Խայրիյէի հաղորդուեցաւ կայս. այն Իրատէն որ երեսուն տարուան համար կ'երկարէ նոյն ընկերութեան մենաշնորհի պայմանաժամը. Պայմանագրոյ ստորագրման և փոխանակութեան գործողութիւնն ևս պիտի կատարուի մօտ օրէն.

ՊԱԼԱՏԱՆՑ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս ժամանակին ծանուցած ենք, Պէյլէրպէյի պալատն և Կէօք Սուի կայս. քէօշկն ինչ ինչ նորոգութեանց կարօտ լինելով, այդ նորոգութեանց կատարման համար 9800 ոսկի ծախք հաշուած է Վեհ. Սուլթանի ճարտարապետ Վսեմ. Սարգիս պէյի կողմէ. Այդ գումարին 8000 ոսկին յատկացուած են Պէյլէրպէյի պալատան և 1800 ոսկին՝ Կէօք Սուի քէօշկին.

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ թղթատարական յանձնաժողովոյ որոշմամբ՝ գերմանացի Պ. Քաոլ, ընդհ. մայրաքաղաքիս գերմանական նամակատան, օսմանեան հեռագրական ու թղթատարական վարչութեան խորհրդական անուանուած է և երեք տարուան համար պայմանագիր կնքուած. Բ. Դուռն երէկ յիշեալ վերատեսչութեան ներկայացուց զՊ. Քաոլ որ անմիջապէս իւր պաշտօնին ձեռնարկեց. Գերմանացի պաշտօնեան՝ երեք տարւոյ արձակուրդ խնդրած և ստացած է իւր կառավարութենէն, որպէս զի այդ միջոցին կարենայ կազմակերպել օսմանեան նամակատուները.

ՌԷԺԻՆ

Օսմ. ծխախոտի Ռէժիի հասութից գումարն եղած է, հոկտեմբեր ամսոյ մէջ, 135,000 օսմ. ոսկի.

ԱԶԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Ստամպուլ կ'իմանայ թէ Ազարեան եղբարք Նորտէնֆիլտ զինագործարանի ներկայացուցիչ կարգուեր են ի Կ. Պոլիս, օսմ. կայս. կառավարութեան պատերազմական պիտոյից հայթայթման համար.

ԱՐԻՖ ՊԷՅ

Բերայի կառավարիչ Արիֆ պէյ բոլորովին ապաքինած լինելով սկսած է յաճախել իւր պաշտօնատեղին.

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Ըստ տեղեկութեանց Հաքիքաթի, ելմտական բարենորոգման յանձնաժողովն ի մէջ այլոց որոշած է լուրջ միջոցներ ձեռք առնուլ որպէս զի յառաջիկայ տարիէն սկսեալ կառավարական պաշտօնէից ամսաթոշակք կանոնաւոր կերպիւ վճարուին. Նոյնպէս Ելմտական նախարարութիւնն հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է մինչեւ ներկայ ամսոյս վերջն երեք ամսաթոշակ ևս վճարելու համար կառավարական պաշտօնէից.

ՍՈՖԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սոֆիայէն կը գրեն թէ օսմանեան Գօմիսէրի առաջին քարտուղար Րէջիտ պէյ որ ցարդ Փիլիպէ կը բնակէր, հրաման ստացեր է այսուհետեւ իւր բնակութիւնը Սոֆիա հաստատել.

Քլէմանդին իշխանուհին անցեալ ուրբաթ Պուլկարիոյ մայրաքաղաքէն մեկներ է ի Վիէննա. Սօպրանիէն այդ օրը իւր նիստը դադրեցուցեր է որպէս զի երեսփոխանք կարենան իշխանուհւոյն ուղեկցիլ մինչեւ ի կայարան.

⁂

Պուլկարիոյ մէջ այս միջոցիս արտասովոր կարեւորութիւն մը կ'ընծայուի Սինոդի գումարման որ տեղի պիտի ունենայ ամսոյս 15/27ին. Բոլոր պուլկար երէցք Էկզարքին կողմէ հրաւէր ստացած են ներկայ գտնուիլ այդ ժողովին և կ'ըսուի թէ Ն. Գերապատուութիւն իսկ կը պատրաստուի Սոֆիա ուղեւորել, Սինոդին նախագահելու համար.

ՍԿԻՒՊ-ՎՐԱՆԻԱՅԻ ԳԻԾԸ

Սկիւպ-Վրանիայի գծին Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան յանձնման առթիւ, Սելանիկի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ այդ գիծը շինող ընկերութիւնը 150,000 փրանքի չափ գումար մը պահանջած է կայս. կառավարութենէն, յանձնելու համար շահագործման նիւթերն զորս կայս. կառավարութիւնը պարտաւոր է ընկերութենէն գնելու. Կառավարութեան ներկայացուցչաց կողմէ եղած գնահատմամբ հաստատուած լինելով թէ այդ նիւթեղէնք 105,000 փրանք արժէք ունէին, այդ գնով առաջարկուած են անոնք Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան. սակայն ընկերութիւնը պատասխաներ է թէ 102,500 փրանք միայն վճարել յանձն կ'առնու. Անկից առաջ եկած է 2500 փրանքի տարբերութիւն մը որուն վրայ համաձայնած չեն տակաւին երկու կողմանք.

ԿԱՐԻՆ

Մոնիթէօռ կը ծանուցանէ թէ անգլիական դեսպանատան առեւտրական կցորդը Կարին ուղեւորեր է, իւր կառավարութեան կողմէ պաշտօն ունենալով տեղեկագիր մը պատրաստել այդ նահանգին տնտեսական և արուեստական վիճակին վրայ.

ՄՈՒՍՈՒԼ

Մուսուլի արքունի կալուածոց յանձնաժողովոյ նախագահ անուանուած է, վախճանեալ Րէֆիք փաշայի տեղ, Ն. զօրաբանակի սպայակոյտի միրլիվա Նազիֆ փաշա.

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՆՈՐ ՃԱՄԲՈՒՂԻՆ

Ինչպէս կը յիշուի Իւսկիւտարի Թաղապետութիւնն, անցեալ ամառ Սէլամսըզի և Բօշը եօլուի ճամբաները կանոնաւոր վիճակի մը մէջ դնելու համար մեծ ջանքեր ըրաւ, որոց շնորհիւ այսօր այդ փողոցներն անցորդաց հանգստութեան համար պէտք եղած վիճակն ունին. Այս անգամ ուրախութեամբ կը գիտուի թէ նոյն գլխաւոր ճամբաները ծառերով զարդարելու ևս ձեռնարկուած է, յիշեալ Թաղապետութեան կողմէ, և սկզբնաւորութիւն մը եղած է Սէլամսըզի Թարլապաշըէն. Անցորդք մասնաւոր հաճոյք մը կ'զգան այդ նոր տնօրինութեանց արդեանց ի տես, մտաբերելով թէ այդ նորատունկ ծառուղին աւելի զուարճալի և տանելի պիտի դարձնէ այդ երկար ճանապարհը.

ԹԱՔՍԻՄԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ

Կայս. բժշկական վարժարանի քննիչներէն տեղակալ-գնդապետ Վահան պէյ երէկ Թագսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցն երթալով Տ. Տըլլաքուաէ ինչ ինչ բացատրութիւններ ստացաւ այդ հիւանդանոցի մէջ յաջորդաբար մեռնող երեք լատին քահանայից մահուան առթիւ շրջած զրոյցներուն վրայ. Այս առթիւ Վահան պէյ տեղեկագիր մը կը պատրաստէ զոր պիտի մատուցանէ Մավրոյենի փաշային.

ՀՐԴԵՀ Ի ԳԱՏԸԳԻՒՂ

Այս գիշեր ժամ 8ին Գատըգիւղի նաւամատոյցին մօտ հրդեհ ծագելով 16 խանութ և 4 տուն այրեցան.

Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Ելմտական Զ. Ճիւզին քննիչ Րիզա պէյ, Կարնոյ կեդրոնական նաիպ Մահմուտ էֆէնտի, ու Շէյխ Թալիպ էֆէնտի՝ Տրապիզոնէն և Աճնօլու Պուրկազի յունաց նախորդ մետրապոլիտ Տ. Դիոսկորոս՝ իւր պաշտօնատեղին.

Երէկ մայրաքաղաքէս մեկնեցան Լիվրբուլի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Մավրոգորդատօ էֆէնտի՝ յիւր պաշտօնատեղին, Ծովային նախարարութեան Թարգման Անթուան էֆէնտի՝ Զմիւռնիա և Դամասկոսի պահեստի զօրաց տեղակալ-գնդապետ Ջահիտ պէյ՝ ի Պէյրութ.

—Մախսուսէի վարչութիւնը 3,700 ոսկւոյ գնած է նոր շոգենաւ մը որ ժամը 12 մղոնի արագութիւն ունի. Վարչութիւնն ի մօտոյ ուրիշ շոգենաւ մ'ևս պիտի գնէ 3,500 ոսկւոյ.

—Ֆանտիոյ Թուրք աղջկանց վարժարանի տեսչուհին գեղարուեստ կապերտ մը շինած է Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու համար.

—Օսման Էքսպրէս կառախումբն որ Զօրլուի և Ադր. Պոլսոյ միջեւ պատահած արկածին պատճառաւ ընդհատած էր իւր երթեւեկութիւնը, վերսկսեր է զայն. Այդ կառախումբ չորեքշաբթի օրը ճամբայ ելեր է Բարիզէն Կ. Պոլիս գալու համար.

—Տօքթօրք Րասիմ պէյ, Մէհմէտ էֆէնտի և Տիամանտաքի էֆէնտի սկսած են աչքէ անցունել Պոլսոյ դեղարանները որոց ամենէն ալ կը գանձուի կէս ոսկւոյ կանոնական տուրքը.

—Անցեալ չորեքշաբթի օր ի Հանեա սաստիկ փոթորիկ մը ծագելով բազմաթիւ ծառեր արմատախիլ ըրեր և ծովու վրայ ևս մեծ վնասներ պատճառեր է.

—Սուրիոյ լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Պալպէք գաւառակի շրջակայ գիւղերէն մին գայլ մը մտնելով միամեայ տղեկ մը կը յափշտակէ և կ'սկսի գիշատել զայն. Տղուն մեծ մայրն իւր թոռն ազատելու համար կը մօտենայ գայլին, սակայն կատաղի գազանը պառաւին վրայ ալ յարձակելով նորա մէկ ականջն, երեսին մէկ կողմն և ծոծրակի մէկ մասը կը յօշոտէ. Հասան անուն ուրիշ մարդ մը ևս կը փորձէ օգնութեան հասնիլ, սակայն իւր մէկ թեւն վըրայ տալով կը քաշուի. Գիւղացիք օգնութեան հասնելով կ'սպաննեն գայլն. Պառաւն ու Հասան անյոյս վիճակի մէջ կը գտնուին եղեր.

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Միլան, 21 Նոյեմբեր

Միլանի գործաւորաց ընկերութիւնք բողոքեցին Պ. Գրիսփիի պատերազմասէր աշխարհավարութեան դէմ. Այդ ընկերութիւնք կը հրաւիրեն Իտալիոյ բոլոր գործաւորները նմանապէս բողոքել ընդդէմ այդ աշխարհավարութեան.

Բարիզ, 21 Նոյեմբեր

Պ. Նիւմա Ժիլի երեսփոխանն, ծանօթ իւր յարձակմամբք ընդդէմ ելմտացոյցի յանձնաժողովին, տետրակ մը հրատարակեց յորում կ'ամբաստանէ իւր պաշտօնակցաց մեծ մասը թէ ելմտական շահագիտութեանց կը պարապին.

Մատրիտ, 22 Նոյեմբեր

Կ. Պոլսոյ սպանիական դեսպան Պ. Գրէսբօ, որ աստ կը գտնուէր, մեռաւ այսօր.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 22 Նոյեմբեր ժամ 5 վեր. 15 երկվ.	
Անգլ. քոնսոլիտէ	96 11/16
Օսմ. » Սերի Դ. բացուեցաւ	15 1/8
» » » գոցուեցաւ	15 1/8
» » » Ա.	25 1/2
» » » Բ.	15 3/4
» » » Գ.	15
Օսմ. 1871	81
Փոխառութիւն 1877	92 3/4
Պանք Օթօման	10 7/8
Իտալական փոխառ. 1873	100 3/4
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)	80 3/8
» առանձն. (Բրիվիլէժիէ)	100 1/4
Հայրա Սանիէ	76 3/8
Ռօմանիոյ (փոխառ. Րօչիլտ)	102 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 586
Վիէննա, 22 Նոյեմբեր ժամ 4 երկվ.	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	122 40
Օսմանեան երկաթուղի	23
Բարիզ, 22 Նոյեմբեր ժամ 3 վեր. 45 երկվ.	
Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	104 27 1/2
» » 3 %	83 07 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սերի Դ. բացուեցաւ	15 35
» » » գոցուեցաւ	15 27 1/2
» » » Բ.	— —
» » » Գ.	15 35
Օսմանեան երկաթուղի	47
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթօման	524 37 1/2
Կրէտի Լիոնէ	613 75
» Ֆօնսիէ	1360
[illegible] Լիոնի	1290
Սուէզի ջրանցք	2221 25
Ռուսական 5 % 1877 ի	103 3/8
Իտալական Ռանթ	96 70
Սպանիական (արտաքին)	72 1/2 (?)
Եգիպտական միացեալ գ. բ.	408 75
Բրիօրիթէ Թիւրք	417 50
Հելլենական 5 %	417 50
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 31

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

[illegible] երէկ իրիկուն երկրորդ անգամ ներկայացուեցաւ Նոր Թատրոնին մէջ, միջակ բազմութեան մը առջեւ. Ճիաքոմէթթիի Թատերախաղն նոր առիթ մ'ընծայեց մեծանուն արուեստագէտին՝ ի հանդէս ածելու այն տաղանդն երկնածիր որով վառեալ է. Ներկայից զգացած տպաւորութիւնն անհուն էր. Մայրաքաղաքիս հելլենական Թատերական խմբին առաջնակարգ դերասան մը, որ քսան և հինգ տարիէ ի վեր իւր կեանքը կ'անցունէ Թատերաբեմերուն վրայ, և որ երէկ գիշեր իւր վէրտի ներկայացումը թողլով և իւր ընելիք շահէն կամովին հրաժարելով եկած էր Ադամեանը ծափահարելու, ծանօթներու ստուար շրջանակի մը մէջ սքանչացմամբ կ'ըսէր թէ Պ. Ադամեան արժանի է եւրոպական մեծագոյն Թատերաբեմերուն վրայ ի հանդէս գալու. Ուրիշներ ևս կ'ըսեն զայս. Բայց ո՞վ է հասկցողը.

Ներկայացման յաջողութեան մէջ սակայն փուշ մըն էր քանի մը խաղակից դերասանաց անճարտարութիւնը, մասնաւորապէս այն դերասանուհւոյն որ Ռոզալիայի դերը կը կատարէր. երբ նա խօսէր, գլուխները սրտնեղութեամբ ետ կը դառնային, և ոտքերը կ'սկսէին անհամբերութեան շարժումներ ընել.

Այլ երբ Պ. Ադամեան եկաւ արտասանել Ֆրանսուա Գոբէի մենախօսութիւնն, աչերն ի՛նչ անքթիթ սեւեռութեամբ յառեցան ի նա.—Ի՛նչպէս լաւ մտած էր նա չուառ գործաւորի մորթին մէջ, հագուստներն աղտոտ և ծըւէն ծըւէն, մազերը մոխրագոյն և ճակտին վրայ թափած, դիմաց վրայ թշուառութեան անջնջելի կնիքն և աչերուն, խոռոչացեալ աչերուն մէջ յուսահատութեան կայծն [illegible]. Այդ մենախօսութիւնը նոր դափնի մըն ալ աւելցուց մեծանուն դերասանին փառաց վրայ. ***

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ներկայ թւականի զինուորագրութեան ժամանակը մօտեցած լինելու պատճառով, ինչպէս երեւում է Անդրկովկասի զանազան կողմերից մեզ հասած տեղեկութիւններից, արդէն պատրաստութիւններ են տեսնում ցուցակագրութեան ձեռնամուխ լինելու. Զինուորագրական կանոնադրութեան համեմատ, այս տարի զինուորակոչի պէտք է ենթարկվեն այն երիտասարդները, որոնք ծնվել են 1867 թուին.

—Էջմիածնից մեզ գրում են հետեւեալը. «Ճեմարանի այժմեան տեսուչ Արշակ Նահապետեան թողել է հոգեւոր կոչում ընդունելու մտադրութիւնը, որին նա առաջ ձգտում էր մեծ սիրով».

—Կիրակի, հոկտեմբերի 23-ին նշանակած հայոց «դրամատիկական ընկերութեան» նիստը չը կայացաւ, քանի որ հաւաքվել էին միայն ընկերութեան 7—8 անդամները, որոնք գրեթէ բոլորն էլ ընկերութեան վարչութեան անդամներն էին. Թէեւ ընդհանուր ժողով չը կայացաւ, բայց որովհետեւ այդ օրը լրանում էր մեր բեմական գրականութեան համար ամենից շատ գործող Գաբրիէլ Սունդուկեանցի գործունէութեան քսանհինգամեակը, — այդ պատճառով լաւ համարվեց կացուցանել վարչութեան նիստը, որի ժամանակ վճռվեց հետեւեալը. 1). ընտրել մի յանձնաժողով տօնելու Գաբրիէլ Սունդուկեանցի գրականական գործունէութեան քսանհինգամեակը. 2) Տօնախմբութեան օրը նշանակել 1888 թ. դեկտեմբերի 22ին. 3)

փրկութիւն. Ա՛հ, շնորհ ըրէ, տուր զայն իւր վատաբախտ մօր որ կը փնտռէր ընդ երկար.

Կասդանէ իւր սիրեցեալ Պիւթէնին երեսը նայեցաւ, եւ արտասուաց երկու շիթք հոսեցան իւր աչքերէն մոխրագոյն պեխերուն վրայ.

—Այս իմ միակ սէրս եւ մխիթարութիւնս էր աշխարհի մէջ, ըսաւ.

Տղան տեսնելով որ կուլայ, թերեւս առաջին անգամ ըլլալով, ընդգրկեց զնա եւ աղաղակեց.

«Չեմ ուզեր իմ բարեսիրտ բարեկամս թողուլ»

—Չպիտի թողուս, ո՛չ, իմ սիրեցեալ Վիֆրիտս, ըսաւ մարգիզուհին, զի այս խանդաղատանքս ինձ կը յայտնէ անոր ընելիք երախտագիտութիւնս. Երթանք ձեր տունն, ո՛վ ազնուականդ, երթանք ընենք ինչ որ արժան է.

Ծեր զինուորը զայն իւր թշուառ խըրճիթը տարաւ եւ մարգիզուհին՝ որուն ամուսինը զէնք ի ձեռին մեռած էր նոյն այն օրը՝ յորում իւր հայրենի քաղաքն յարձակմամբ առնուած էր, չէր յոգներ իւր միակ զաւակը գրկելէ եւ շնորհակալութիւն յայտնելէ անոր՝ որ լաւագոյն կերպիւ պահպանած էր զնա.

Մարգիզուհին անոնց երկուքին ալ գեղեցիկ հագուստներ շինել տուաւ եւ յետ աւուրց ինչ տարաւ զանոնք իւր ապարանքն ուր ծեր զինուորն անցուց իւր կենաց բոլոր օրերն իւր ամենասիրելի Պիւթէնին թո՛վ՝ որ միշտ իւր բարեսիրտ բարեկամը կը կոչէր զնա. եւ նոյն գործը այլ եւս մնաց ի նա.

Եւ Կասդանէ մերթ ընդ մերթ կ'ըսէր երբ հաճոյք մ'ունենար.

«Ամեն կերպերով աւարէն ինձ մնացած բաժինն արդարեւ լաւագոյն եղաւ»

Այլ բարի քահանայն՝ որում իւր նամակաց մէջ կը պատմէր իւր երջանկութիւնը, պատասխանեց.

«Յիրաւի ըսած էի ձեզ, սիրեցեալ բարեկամ, թէ Աստուած միշտ և հանապազ լաւագոյն գործերը կը վարձատրէ, և բարեսիրտ անձերն ամենևին լքեալ չը թողուր»

Թարգ.

ՅԱԿՈԲ Զ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

Կեդր. Ռուսմ. Խորհրդոյ կողմանէ վկայագիր ունեցող ուսուցիչ մը պատրաստ է դասախօսել թէ տեղւոյս և թէ գաւառներու վարժարանաց մէջ, մաթեմաթիք, տնտեսագիտութիւն եւ առ հասարակ վաճառականական գիտելիք, նաև կարող է վաճառատանց քով գրագրութիւն ևս ընդունել. Տեղեկութիւն Արեւելքի խմբագրատունէն. 2227 2—4

պարտաւորեցնել յանձնաժողովին որ այդ օրը ներկայացնէ Գ. Սունդուկեանի «Ամուսիններ» անունով նոր կոմէդիան եւ «Գիշերվայ սարը խէր է» վօդրվիլը, որ առաջին անգամ ներկայացաւ Թիֆլիսի քաղաքային թատրոնում 1863 թիւ հոկտեմբերի 23-ին. 4) ներկայացման արդիւնքի գործադրութեան իրաւունքը վերապահել Գ. Սունդուկեանցին. 5) ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովին առաջարկել ընդունել Գ. Սունդուկեանցին ընկերութեան պատուաւոր անդամ. Յանձնաժողովս նախագահ ընտրվեց Պ. Ես. Փիթոյեան, փոխ-նախագահ իշխան Ն. Ամատունի, անդամներ Պ. Պ. Թաւադեան, Յ. Տէր-Յովհաննիսեան, Մ. Թամամշեան եւ Ար. Յովհաննիսեան.

—Այս օրերս մեր խմբագրատուն եկաւ Երզրումի վիլայէթի Քղի գիւղացի մի երիտասարդ վարժապետ, Յարութիւն Աւետէեան անունով, որը Միացեալ-Ընկերութեան վարժարաններում վարժապետի պաշտօն է վարել մօտ տասն տարի. Պարոնը թողել է իր պաշտօնը աչքերի ախտութեան պատճառով, և իր փոքրահասակ որդու հետ եկել է Թիֆլիս՝ աչքի կուրութիւնից բժշկվելու համար. Մօտ մի ամիս է նա այստեղ է և բժշկվում է. Նախկին վարժապետը ապրելու ոչ մի միջոց չունի, և չը գիտէ ո՞ւր դիմել իր և իր որդու համար ապրուստի միջոց գտնելու համար և մինչեւ այժմ ապրել է թեմական առաջնորդ Արիստակէս եպիսկոպոսի տուած օգնութեամբ. Հաւատում ենք թէ Թիֆլիսի Բարեգործական Ընկերութեան և թէ մասնաւոր բարեգործ անձանց ուշադրութիւնը երկար տարիներ թիւրքահայոց վարժարաններին ծառայած վարժապետի անօգնական դրութեան վրայ. (Մշակ)

ԻՐԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒՆ

Պ. Արապեանի՝ ԼԵԶՈՒ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ վերնագրով յօդուածն դրդեց զիս ինչ ինչ նկատողութիւններ ընել իրական լեզուի կիրառութեան վրայ իրական վէպերու մէջ, առիթ հայթայթելով ինձ միանգամայն չնորհաւորել Պ. Մեղաւորի յօդուածն, ո՛չ այնպէս ինչպէս չնորհաւորած էր Պ. Արապեան, այլ իւր բոլոր մասանց մէջ.

Պ. Արապեան, դասական դպրոցին պատկանող աշակերտի մ'արժանի լեզուաւ, կուգայ իւր խորհրդածութիւններն յայտնել, հայ գրականութեան մէջ, իրական լեզուի գործած ազդեցութեան վրայ զոր վատ կը գտնէ.

Լաւութեամբ կարելի էր անցնել այդ յօդուածի վրայէն համարելով զայն իբր յորդոր մը մաքուր և ներդաշնակ լեզուով գրելու ինչ որ գեղեցիկ է, ինչ որ վսեմ է. բայց այդ յօդուածի վերջի հատուած թէ՝ Պ. Մեղաւորի չերմ պաշտպանութիւն ցուցնելն —զոր իբր հարուած մը կը նկատէ Պ. Արապեան— իրական լեզուի մասին, կը կազցնէ արուեստը, կ'անհետացնէ բացատրելու գեղեցիկ ձեւերն և հոգեւոր դաշնակութիւնն, այս հատուած քիչ մ'ուժգին թուեցաւ ինձ, և ո՛րքան գրիչս ինձ թոյլ տայ, ես ալ իմ խոնարհ դիտողութիւններս պիտի յայտնեմ Պ. Արապեանի գրութեան այդ հատուածին, և թերեւս՝ ի հարկէ ստիպեալ՝ այդ գրութեան մի քանի կէտերուն վրայ նաև.

Պ. Մեղաւոր խիստ ճարտարութեամբ քննադատելէ զկնի Պ. Կամսարականի վէպն, երեք գլխաւոր կողմերէ նկատելով զայն —նիւթին, ուղղութեան և լեզուի—, կը յաւելու. «Մինչդեռ ոմանք բծախնդրով մը կը նկատեն նորա (Վարժապետին Աղջիկը ին) լեզուի անկումը, ես սրտաբաց կը խնդրեմ Պ. Հեղինակէն որ իւր լեզուն աւելի իջեցնէ և հաւասարեցնէ ժողովրդեան ընկած աստիճանին հետ, և գրէ այնպէս, ճիշդ այնպէս, ինչպէս կենդանի բարբառով, բերանացի պիտի պատմէր իւր վէպը.»

Իրապաշտ դպրոցին ճշմարիտ քարոզչի մ'այս խնդրուածք տարակուսելի չէր թէ ի զայրոյթ պիտի գրգռէր զոմանս, և Պ. Մեղաւոր անշուշտ կանխագուշակած էր զայդ, և չեմ գիտեր թէ դիտմա՞մբ դրած էր նախադասութեան ստորոգը դասական խումբին վրայ, ո՛ և է կերպիւ անոր յարգ չընծայելու համար. Բայց թոյլ տուէք ինձ կարծելու թէ, քիչ մը խիստ վարուած է Պ. Մեղաւոր դասական խումբին հետ, այսու հանդերձ, ի՛նչ գիտնամ, գուցէ իրաւունք ալ ունենայ. . . .

Իրական լեզուի համար անհրաժեշտ հարկ է իրական լեզու, որոյ մասին մեծ հմտութեամբ կը խօսի Պ. Մեղաւոր. Ժողովրդեան ըմբռնումները, ցաւերը, վշտերը, խնդութիւնները, նկարագրել այնպիսի լեզուով մը որ խնամով մշակուած և հեշտալուր լինի, նկարագրել այնպիսի գաղափարներով և զգացումներով որք լինին հանճարիմաստ և վսեմ, իրականութենէն հեռանալ է, թէև իրականութիւն անուամբ ի հրապարակ ածուի, և իրականութենէն հեռանալով՝ ժողովրդեան վրայ իսկական և բարելաւ ազդեցութիւն յառաջ բերել դժուարին է. Արդարեւ, գեղեցիկ լեզուաւ բացատրուած վսեմ զգացումներ, յուզիչ տեսարաններ մեծ տպաւորութիւն կրնան գործել մարդուս վրայ, այլ այդ տպաւորութիւն այն ատեն միայն տեղի կ'ունենայ երբ մեր ճաշակներն ըստ բաւականի ազնուացած են, և կը հասկնանք թէ ի՛նչ է գեղեցիկն, ի՛նչ է վսեմ. Երբ տակաւին անծանօթ են մեզ բոլոր ասոնք, ի՞նչ օգուտ կրնանք քաղել ուրեմն մեզ համար անհասկանալի մի լեզուաւ և մեզ համար անծանօթ զգացմամբք լի գրքէ մը ընթերցումէն. Ի՞նչ կը հասկնայ ռամիկ ամբոխն եթէ թատրոնի մը մէջ մեծ արուեստագէտի մը հանդէպ գտնուի. Կը դիտէ անոր դիմագծերուն վրայ փոփոխական արտայայտութիւններն սիրոյ, ատելութեան, ցասման, խանդաղատանաց. կը դիտէ անոր յանկարծական շարժումներն, զորս յիմարի մը վրայ միայն տեսնել կը կարծէ. կը լսէ անոր սրտառուչ և գողտրիկ խօսուածքը, սակայն ոչինչ կը հասկնայ, և կը ձանձրանայ. Անոր համար աւելի լաւ էր երթալ ներկայ գտնուիլ [illegible]ին փորձերուն կամ [illegible]ին խեղկատակութեանց, և չնորհքով բան մը տեսած ըլլալ.

Գրագէտք, որք իրենց վրայ առած են ժողովրդեան վարքն ու բարքը կրթելու, անոր միտքը մշակելու, մեծ գործը, պարտին գրել անոր պիտոյից համեմատ, անոր հասկացողութեան և ըմբռնումի համեմատ. ուրիշ կերպով, բոլորովին կը չեղին իրենց ճշմարիտ և ուղիղ ընթացքէն, մանաւանդ Իրապաշտ դպրոցին աշակերտեալք. Այս դպրոց կը պահանջէ ամեն ինչ իւր բնական գոյներով պատկերել. Որպէս գիտած էր Պ. Մեղաւոր, կոյրին պատկերը՝ կոյր կ'ընէ բնականարար. Մեր վրայ աւելի վսեմ, աւելի երկնային տպաւորութիւն մը թողլու համար, միթէ՞ կոյրին պատկերը նկարելու է որպէս ոչ կոյրի մը, հաւատացնելով թէ կոյրի մը պատկերն է այդ. Ի՞նչ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ յայնժամ այդ պատկեր. Ոչինչ.

Գեղարուեստին միակ նպատակն է, կ'ըսէ Պ. Արապեան, գեղեցիկ արտայայտել, և գրագիտութիւնն ալ գեղարուեստի մի ճիւղն ըլլալով՝ պէտք է որ միշտ գեղեցիկ արտայայտէ. Բայց չը մոռնար անշուշտ Պ. Արապեան թէ գեղարուեստի մի ամենամեծ ճիւղն, նկարչութիւնն ալ իւր մի քանի դպրոցներն ունի, ինչպէս գրագիտութիւնն, և ըստ այնմ կ'առեղծէ, կը յօրինէ.

Իրապաշտ նկարիչն, որպէս իրապաշտ գրագէտն, իւր պատկերներն կը նկարէ իւր նիւթին առարկային ճիշդ նման. Այլապէս անոր գործն իրական չը լինիր, այլ վիպական, մտածնական. Իրապաշտ պատկերահանն երբ ուզէ, օրինակի համար, նկարել զԳոր Երանեյին իւր խեղճութեան մէջ, կը կարծէ՞ք որ զանց առնլու է անոր խեղճութեան վիճակին բոլոր պարագայներն, և աղբիւսի մը մէջ նստած ինք իւր վէրքերուն թարախները մաքրելու տեսարանն. Բնա՛ւ ամենեւին. Շատեր թերեւս ըսեն, որ ատեն այդ պատկերին տպաւորութիւնը միայն զզուանք ու գարշանք կը լինի տեսողաց վրայ. Բայց ահա այդ զզուանքն ու գարշանքն իսկ է որ պիտի գործէ ամենամեծ ազդեցութիւն; խոցոտութեան ու ամենայետին դժբաղդութեան ահռելի պատկերներն ձեր աչաց առջեւ իրենց բովանդակ մերկութեամբ պարզելով, և ճշմարիտ գաղափար մը տալով առ այնս. Եթէ ձանձրոյթ չըզգար ընթերցողն, ուրիշ օրինակ մ'եւս. Դիցուք թէ պատկերահանը պիտի նկարէ մոլութեանց մէջ չաղախեալ անպատիւ կնոջ մը պատկերն. Եւ այդ պատկերահան իրականէն չ'ախորժելով՝ անմեղ կուսի մը կերպարանն ու գոյները տայ իւր այդ պատկերին, և հրեշտակի մը անբիծ ու երկնային հայեացներո՛վ զարդարէ, և մտացածին գեղեցիկ գաղափարով մը զայն քօղարկէ. Կը հարցնեմ, պիտի գործէ՞ այդ պատկերն այն տպաւորութիւնը զոր պիտի գործէր իրականին վրայ ճշգրօրէն ընդօրինակուած անառակուհւոյ այդ պատկերն. Ասոր կը հետեւի թէ՝ Գեղարուեստն, հակառակ իւր անուան, սահմանադրեալ կոչում մը չունի միշտ գեղեցիկն արտայայտելու. Եւ իրապաշտ գրականութիւնը ձգտելու չէ ներկայացնել ռամկին յայտնած զգացումն աւելի բանաստեղծական, աւելի երեւակայեալ գոյներով. Այս պաշտօն կը վերաբերի գրականութեան այլ ճիւղերուն, որոց համար Պ. Արապեանի յօդուածին խորհրդածութիւնք բաւական յարգ կրնան ստանալ.

Սակայն, խոստովանելի է թէ պէտք չէ նաեւ իջնել, գէթ մեր ազգին մէջ առ այժմ, մինչեւ այն յետին ու աղտեղի իրականութիւնն որ բնապաշտութիւն անուամբ ծանօթ է.

Պ. Արապեան գեղարուեստի վրայ խօսելով՝ կ'ըսէ թէ, արուեստագէտը կը ջանայ իւր երեւակայութեան թելադրմամբ մի միայն գեղեցիկը բացատրել. Նա պէտք չէ խորհի թէ ժողովուրդն կամ աւելի ռամիկն, պիտի կրնա՞յ գնահատել զայն. Նա կը ցրուէ իւր գործերն ի տես աշխարհի առանց ինքն ալ նախապէս գիտնալու թէ ժողովուրդն պիտի հասկնայ զայնս և կամ պիտի օգտի անոնցմէ.

Այն ատեն ինչո՞ւ այդքան աշխատութիւն.

Ասոր ալ պատասխանը կուտայ Պ. Արապեան ո՛չ նուազ հմտութեամբ, թէ այդ օրինակ աշխատութիւնք կը վառեն, կը զարգացնեն ժողովրդեան միտքը, կ'ազնուացնեն մարդն, և քայլ առ քայլ կը կատարելագործեն զայն. Թէ նոր սերունդք պիտի կրնան գնահատել ինչ որ այժմեան ժողովուրդը չը կրնար.

Բայց միթէ ապագայ սերնդոց համա՞ր պէտք է աշխատիլ, գործել մարդկութեան արդի կրթիչներն. Ապագայ սերնդոց համա՞ր են այժմեան բոլոր արուեստական, գեղարուեստական և այլ աշխատութիւնք. Մեր չուրջ գտնուող ժողովուրդն անմշակ թողլով՝ ապագային դաստիարակներն լինելո՞ւ սահմանուած են արդի աշխարհի մեր դաստիարակք. Կը բաղձանք անտարակոյս նոր սերնդոց զարգացման եւ նա ինքնին կը հասնի տենչացեալ կատարելագործման քայլ առ քայլ, ինչպէս կ'ըսէ Պ. Արապեան. Բայց այդ կատարելագործումը ձեռք բերելու համար միթէ մեր այժմեան ժողովրդեան մեծ մասին անհասկնալի սկզբունքներո՞վ սկսելու է գործել այն համոզմամբ թէ—և այն իսկ երկբայելի բան հետեւութեան—ապագային պիտի գնահատէ մեր աշխատութիւններն. Ո՛չ, ներուի ինձ ըսել թէ սխալ ուղղութիւն մ'է այդ. Պարզէն բարձրանալ պէտք է առ բաղադրեալն առ ազնուագոյնն.

Հասարակ ժողովուրդն իւր կենաց, իւր լեզուին իրական պատկերը տեսնելով վէպին մը մէջ կրնայ օգտուիլ միայն. Բնա՛ւ պէտք չէ ծածկել իրմէ իւր կենաց յոռեգոյն կողմերն, իւր աչաց գողտրիկ և սրտագրաւ տեսարաններ ներկայացնելով. Այդ կերպիւ վարուիլը, ժողովուրդը խաբել է, անոր չար և գձուձ գործոց կերպով իւրեք աչք գոցել է, և զայն անուղղակի իմն լաւին անմեղադիր հաչակել է, որուն կեղծաւորութիւն անունը կը տրուի. Եւ կեղծաւոր գրագէտ մ'ըլլալ—չի ծիծաղիք այս նորակոչ բառիս վրայ—ժողովուրդը կըրթել չէ, հապա զայն չփացնել, ինչպէս կ'ըսուի ռամկօրէն.

Գալով այն կէտին թէ, որ առաւել քան երբեք կարեւոր է, իրական լեզուն արգե՞լք կը լինի գրագիտական յառաջդիմութեան, արդարեւ ընդհանուր կերպիւ առնլով՝ կրնայ գուցէ այդպէս լինիլ. Բայց երբ ի մասնաւորի, յատուկ դպրոցի մը համար գործածել հարկ լինի այդ լեզուն, երբէ՛ք ընդհանուր գրականութեան միւս ճիւղերուն վնաս չը հասցներ. Ընդհակառակն, մեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէ անոնց, ամեն օր ռամկին բերնին մէջ յղացուած գեղեցիկ բացատրութիւններն ու ոճերն հաւաքելու իւր ընդարձակ ասպարէզովն. Այդ ռամկական լեզուին յատուկ ոճերն ու բացատրութիւններն, որք առ հասարակ զուտ մայրենի են, մաքրուելով և յղկուելով՝ գրական լեզուն զտելու, ճոխացնելու յորդառատ աղբիւր մը կը լինին. Մատենագիրը չէ որ կը չինէ լեզուն, այլ ժողովուրդը. նա միայն ձեւ ու փափկութիւն տալու պաշտօնն ունի. Պ. Մեղաւոր քիչ մը իրաւունք ունի ըսելու, այլ ո՛չ այնպէս վճռողաբար, թէ մեր գրականութեան լեզուին բառերն միայն հայերէն են, մինչ խօսից կազմութիւնն ու ձեւն՝ օտար. Սորա պատճառն ո՛չ այլ ինչ է բայց մեր ռամիկ ժողովրդեան խօսած լեզուին բընաւ կարեւորութիւն և ուշադրութիւն չընծայուիլն.

Իրական դպրոցին ամենամեծ պարտականութիւնն է ուրեմն ներկայացընել իւր վէպերը ժողովրդեան իրական բարբառովն. Ուստի խնդութեամբ ողջունելով իրական դպրոցին մեր ազգին մէջ մուտ գտնելը, կը մաղթեմ որ իւր բազմաթիւ հետեւորդներն ունենայ և հետզհետէ զարգանայ. Բայց աստանօր ստիպուած եմ մի փոքրիկ դիտողութիւն ընել, որ ինձ խիստ հարկաւոր թուեցաւ. Պ. Մեղաւոր թող զիս չմեղադրէ եթէ գոյզն ինչ ուզեմ ձայնակից լինել Պ. Արապեանի, ընդ աղօտ իմն.

Պ. Մեղաւոր չափազանց խստապահանջ եղած է, իւր իրական լեզուի քարոզութեան մէջ, չեշտելով թէ առանց մազ մը չեղելու իջեցնելու է իրական լեզուն ճիշդ ժողովրդեան ընկած դասուն լեզուի աստիճանին, այսինքն այնպէս՝ ինչպէս որ կը խօսի ու կ'արտասանէ ժողովուրդն.

Չը կարծուի որ հակասութեան մէջ կ'իյնամ իմ այս փոքրիկ դիտողութեամբս վերեւ յայտնած նկատողութեանցս հետ. Այդպիսի հակասութիւն մը չեմ փափաքիր որ վրաս ծանրանայ. Միայն, ըստ իմ համոզման, կը խոստովանիմ թէ այդպիսի չափազանց պղտորեալ լեզու մը քիչ մը խորթ կ'երեւի ո՛չ միայն կիրթ դասուն, այլ հասարակ ռամկին իսկ. Թերեւս Պ. Մեղաւոր ըսէ թէ, նոյն իսկ այդ աղքատ լեզուին մէջ պիտի տեսնէ ռամիկն իւր խօսած լեզուին տգեղութիւնն և հետամուտ պիտի լինի իւր մայրենի բարբառը լաւ ուսնելու. Բայց ո՞ւսկից պիտի ուսնի զայն. իւր կարդացած գրքերէն, ընդհանրապէս վէպերու յաճախ ընթերցումէն. Եւ երբ իւր կարդացած վէպերն ալ ճիշդ առ ճիշդ իրեն պէս կը խօսին, այն ատեն ի՞նչպէս կրնայ լաւ ուսնիլ իւր մայրենի լեզուն. Եւ ահա հոս դէպ է յիշել Պ. Արապեանի մի խորհրդածութիւնը թէ քայլ առ քայլ ժողովուրդները կը կատարելագործուին. Ըստ այսմ, որչափ որ ներէ իրապաշտ դպրոցը, լաւ է խորշիլ չափազանց տգեղ բառեր գործածելէ, և հետեւելով ճշդօրէն ռամկօրէնին չարադրութեան և ասութեանց, սկսելու է մեղմօրէն մաքրել լեզուն, հանել բոլոր օտար բառերն. Այսպիսով թէ՛ լեզուն իւր իրական կաղապարէն չը հեռանար, թէ՛ ժողովուրդը չը դժուարանար զայն հասկնալ և թէ՛ կ'ուսնի. Այսպիսով, հետզհետէ, ժողովրդեան կենդանի բարբառը կը մաքրուի, եւ վերջապէս կը հասնի լեզուի այն ազնուութեան որով կը փափաքի բացատրուած տեսնել Պ. Արապեան [illegible], [illegible]. Բոլոր ասոնք քիչ առ քիչ, առանց աճապարանաց, կրնան ի գլուխ հանուիլ.

Չեմ գիտեր թէ Օրդ. Նուրանեա իւր այդ գեղեցիկ անուան ներքեւ ինչպէս կը լինի ա՛նքան իրապաշտ որ գեղեցիկ սեռին պատկանող քնքոյշ ձակէ մ'արդարեւ չը յուսացուիր, ուսեալ ու բարեկիրթ օրիորդի մ'ականջներն քաղցրութեամբ կրնա՞ն ունկնդրել արդեօք հետեւեալն.

«Աչկերդներդ [illegible] պանիր են. ինչ'ս պատուելին ես. խաղը խայտառակ եղար հոլբին առջեւ, են. են.»

Այս մեր ռամիկ լեզուին մի ճիշդ օրինակն է. բայց եթէ նոյն այդ հատուածն հետեւեալ կերպիւ ըսուէր.

«Աչկերտներդ անգամ սխալդ բռներ են. ինչ'ս պատուելին ես. խաղը խայտառակ եղար ամենուն առջեւ,» կարծեմ թէ խօսուն լեզուի իրական ձեւէն առանց հիմնովին ելնելու, ականջի ալ լաւ պիտի հնչէր, և կը հաւատամ թէ մեր հինաւուրց մամիկներն իսկ պիտի հասկնային զայն. Պ. Կամսարականի վէպն այս մասին յաջողութեամբ պսակած է իւր աշխատանքն. Անկեղծ խընդակցութիւններս առ այդ Պ. Կամսարականի.

ԱՐՏԱՇԷՍ Մ. ՄԿՐԵԱՆ
7 Նոյմբ. 1888
Բերա

ՏՈՒՔԹՈՒՐ ՋՕՀՐԱՊ

Բժիշկ Շիշլիի զօրանոցի Լա-Բէ հիւանդանոցին, վաղեմի ներքին բժիշկ Լիոնի եւ Սէնդ Եգինի հիւանդանոցաց (ի Գաղղիա), Թղթակից անդամ Լիոնի բժշկական ազգային ընկերութեան, մասնագէտ Ականջի Կոկորդի եւ Քթի հիւանդութեան. Ներքին եւ ելեկտրական դարմանաց, այցելութիւնք կ'ընդունի առաւօտներն (ժամ 10 էն 12) իւր տունն որ ի Մեծ փողոց Բանկալթիի թիւ 75. Կէս օրէն վերջ ի Ստամպոլ Պահճէ գաբու Միրհամէթեան փողոց թիւ 18, ուր ուրբաթ օրերը ձրի կը դարմանէ. 1699 14—81

ՃԱՇԱԿ

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԾԱՂԿԱՔԱՂ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒԻ
Հանդերձ կենսագրական, Պատմական, Դիցաբանական եւ Աշխարհագրական ծանօթութեամբք
Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՓՈՓՈԽԵԱԼ ԵՒ ՃՈԽԱՑԵԱԼ
Աշխատասիրութեամբ Ա. ՊՈՊՈԼՃԵԱՆԻ

Սոյն բնտրելագոյն հաւաքածոյին Գ. տպագրութիւնն հրատարակուեցաւ և կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով.

Գինն է	Ա. Մասն —	5 դրշ.
	Բ. » —	7 »
Երկուքը միասին	—	12 »
»	» Լաթակազմ	15 »

Դպրոցներու մեծ զեղչ կը տրուի.
2205 4—10

ՄԷՋԱՐՏԱ ՊԻՐ ԻԶՏԻՎԱՃ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՍ
Գրեց՝ ՔԱՋՈՒՆԻ

Կիլիկեցւոց կեանքէն առնուած սոյն հայատառ և թրքաբարբառ թատերգութիւնն որ անհամեմատ ամուսնութիւններէ գոյանալիք չարիքներ՝ կենդանի օրինակաւ մը կը պարզէ, կրնայ օգտակար ըլլալ թէ ծնողաց՝ և թէ ամուսնանալու դիտաւորութիւն ունեցող անձանց. 2228 3—3

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ԹԱՆԿԱՔ

ԱԲԵՐԻԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ այսօր ճանչցուած են գերազանց դարման մը ընդդէմ լուծողութեանց, փորքչուքի, թանչքի արիւներթութեանց եւայլն.

ԱԲԵՐԻԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ ընդունուած են նշանաւոր բժիշկներէ մայրաքաղաքիս և օտար երկրաց մէջ և կը գործածուին շատ հիւանդանոցներ.

Աբէրիի դեղահատներուն Ֆօրմիւլն յանձնուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիային և Թուրքիոյ քաղաքային բժշկական խորհրդին. այս վերջինն արտօնած է Պ. Աբէրիի այդ դեղահատները պատրաստելու և վաճառելու իրաւունքը.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դեղարան ՎԷԼԻՑ, Ղալաթիա, և մայրաքաղաքիս գլխաւոր դեղարանները.
1870

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ այսօրէն սկսեալ կրնայ ամեն օր ժամ 10 էն 3½ Ռումէլիի երկաթուղեաց յառաջիկայ վիճակահանութեան Բաժնետոմսեր գնել Օսմ. Կայս. Պանքայէն ի Ղալաթիա.

Կ. Պոլիս, 1 Նոյեմբեր 1888

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑՔ ԹԷՅԻ

ԷՄ. ՊԱԼԱՊԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՈՒՂՂԱԿԻ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ
Չինաստանէն, Հնդկաստանէն եւ Ճաբոնէն
12 — Պօլօ, Ճէլէլ պէյ խան, — 12
[illegible]

ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ—ԱՐՏԱԾՈՒՄՆ

Քանի տարիէ ի վեր Թէյի մեծաքանակ առեւտուր ընելով, [illegible] ղրկելով զայնս ի Ռուսիա և Պարսկաստան, բազմաթիւ անձանց խնդրանաց վրայ որոշեցինք քաղաքիս մէջ Թէյի կեդրոնական վաճառատուն մը հաստատել «մեծաքանակ» եւ «փոքրաքանակ» վաճառմանց համար. Վաճառականք, դեղավաճառք, նպարավաճառք եւ ընտանիքներն, որք վերահաս ձմրան պատճառաւ իրենց պաշարը կը պատրաստեն, եւ անոնք որ կ'ուզեն ոչ միայն լաւ, հապա նաեւ «աժան» թէյ ունենալ, կը հրաւիրուին այցելել «Թէյի մեծ մթերանոցներն» եւ գոհ պիտի մնան. 2187

Տուփերուն վրայ պահանջել Էմ. Պալապանի եւ Ընկ. ստորագրութիւնն եւ Աքաղաղի պատկերն.

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Մալթափէը ամիրէ իչիւն ալընաճագ միւթէնէվվի տօգիզ ֆիյաթը միւխմէլիֆէ իլէ Թալիպի իւզերինտէ թէգարրիւր իթմիշ վէ խիւզուէ պէշ Թըշրինի սանիի րումինին օն տէօրտիւնճիւ բազար իրթէսի կիւնիւնէ թէսատիւֆ գըլընմըշ օլտուղունտան խիւզուէ պէշ իլէ թէնզիլմէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտան նիհայէթ տօգուզա գատար Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր. 2112

9 Թըշրինի սանի 304 2—3

AU CROISSANT ‖ Օ ԳՐՈՒԱՍԱՆ

94, [illegible], Վոյվոտայի դիմաց, 94

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ
Արանց, Երիտասարդաց եւ տղայոց համար

Օ Գրուասան վաճառատունը ծանօթ է իւր վայելուչ և հաստատուն հանդերձներով.
Օ Գրուասան վաճառատունը ծանօթ է իւր ամեն տեղէ աւելի աժան վաճառոց.
Աշնանային [illegible]

Ամբողջ քօսթիւմ, կաշմիր, սեւ- չաղանակագոյն կամ ֆանթէզի [illegible], զուտ բուրդ, լաւ կարուածք, խնամով կարուած	32 ֆրանք
Պարտէսիւ և ժիլէ կամ Ռըտինկոթ և ժիլէ՝ Ռուսերի ֆասոնէ կամ գծաւոր, վերջին նորաձեւութիւն	38 ֆրանք
Իծաւոր բանթալօն, հաստատութիւնն երաշխաւորեալ, վերջին նորոյթը	13 ֆրանք
Բէրտէսիւ միօրինակ կամ գծաւոր, վայելուչ կարուածք, մեծ խնամքով կարուած	36 ֆրանք

1506

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԻ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի Կայսերական Իրատէով թողեալ հասոյթք

Է. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ-ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1888

ՀԱՍՈՅԹՔ		Ջուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. Դ.րուշ	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարել ծախք Դ.րուշ	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան Դ.րուշ	Օսմ. ոսկի	Նախորդ ամիսներէն Օսմ. ոսկի	Գումար մինչեւ 1888 Հոկտեմ. 31 Օսմ. ոսկի
Վեց անուղղակի տուրք	Ծխախոտ (յատկեալ տրոց գանձումն) Աղ Դրոշմ Ոգելից ըմպելիք Ձկնարսն Մետաքս	8,410,663 ...	(1)334,766 07	8,075,896 93	78,769 31	503,800 12	582,169 48
Ծխախոտ	Հասոյթք Րէժիէն(*)	...	...	...	...	562,500 ...	562,500 ...
Զանազան հասոյթք	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչեւ ցորոշումն յիչեալ հարկին	132,594 33	...	132,594 33	1,304 44	53,039 84	54,344 28
	Յաւելուած Կիպրոսի հասոյթից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	...	...	...	...	65,000 ...	65,000 ...
	Արեւելեան Րումելիի տարեկան հարկէն	(2)2,533,772 ...	...	2,533,772 ...	25,337 72	76,013 16	101,350 88
	Թէմէթթէի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	...	...	—	...	25,000 ...	25,000 ...
	Սերպիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	...	...	...	...	...	...
	Գումար	11,077,029 33	334,766 07	10,742,263 26	105,411 47	1,285353 12	1,390764 59
Զանազանք	Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	...	...	...	...	...	...
	Լումայաշահ (աժիօ) դրամոց փոխանակութեան վրայ	...	...	...	—995 60	—1,778 27	—2,773 87
	Ընդհ. գումար	11,077,029 33	334,766 07	10,742,263 26	104,415 87	1,283574 85	1,387990 72

	Դ.րուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վճարեալ գումարք Կայսերական Իրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ		295,000 ...	
Քօնսօլիտէ պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա քաշուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք		684,908 61	
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք		15,779 42	
Օսմ. Կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ		119,505 80	
» » » » փոխանակելի դրամ	28,031980 31	272,748 07	
Կ/դրոնական վարչութեան սնտուկին մէջ ոսկեդրամ			
» » » » փոխանակելի դրամ	4,849 01	48 82	
			1,387990 72

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ
Վաւերացեալ ճշղութիւնն ըստ տումարաց Նախագահ (Ստ.) ՄԱՆԴԱՐՏՍԻ
Խորհրդական Պատուիրակ (Ստ.) Օ. ՀԱՄՏԻ
Կ. Պոլիս, 7/19 Նոյեմբեր 1888 (Ստ.)
846

---

(2) Հարկ Սեպտեմբերի և Հոկտեմբերի.
(1) Մէջն առնլով նաեւ 57,633·87 դրուշ, այսինքն 56,173·37 դրուշ ոսկեդրամ, Միւրուրիյէի վրայ տուրքէն առնուած բաժին.

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1,000,000

«ՖԻՆԻՔՍ»

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետեարք Անգղիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրքն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 1799

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակին՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոյս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍԱՅԻԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս

Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերև։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ աւելի քան » 4,000,000
Տարեկան հասոյթ » » » 7,500,000

Ընկերութիւնքս **ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ** կ'ապահովագրեն մթերանոցներու և բնակութեանց մէջ վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՐԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև Թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Այն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Եօւկիւտուս խան.

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Եւրոպեան առաջնակարգ դրամատուներ ցոյց պիտի տրուին անոնց, որք Ընկերութեանցս վրայ տեղեկանալ կը փափաքին։ 2176

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱԼՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն՝ Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

ՀԱՆՔԱՅՋՐՈՑ ԵՂԱՆԱԿ

GRANDE GRILE. — Աւշային ախտութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի խցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար և այլն։

HOPITAL. — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, [illegible], անմարսութիւն։

CELÉSTINS. — Երիկամանց և փամփուշտի ախտութիւնք, միզական աւազ և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), [illegible] (Ալպիւմինիւրի)։

HAUTERIVE. — Երիկամանց և փամփուշտի ախտութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, [illegible]։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քափսիւլին վրայ։

Պոլսոյ ամեն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ 667

Արտօնատէր Օ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ՖՐԱԺԷԻ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՔ

Արծաթեայ առարկաներ, սեղանի սպասներ ևլն։ Թիւնէլի բասաժը, Բերա։ 1818

ՄԻ ԳՆԷՔ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՄԸ

ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԱՊԷՍ ԱՅՑԵԼԵԼՈՒ

ՍԻՆԿԷՐ

Ամերիկեան գործարանի մթերանոցներն

Ի ՂԱԼԱԹԻԱ, Ներքին Գալաթա [illegible]

120

[illegible]

Ի ԲԵՐԱ, [illegible]

Ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 9

Որպէս ամեն անգ՝ «Սինկէր»ի կարի մեքենային «կեղծերը» միայն պիտի գտնէք։

Վ. ՃԱՐՄԱՆ ԳԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

([illegible]) 1761

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

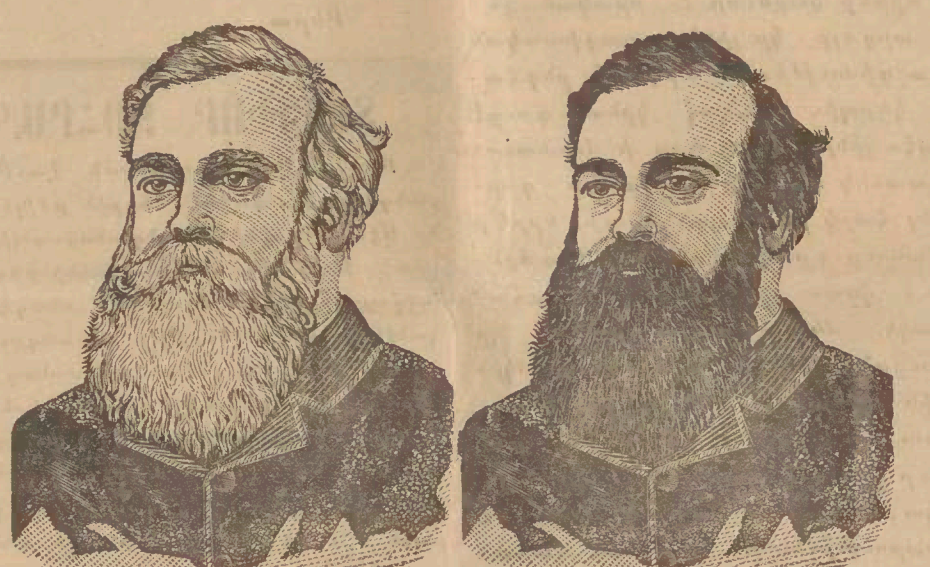

Նոր գիւտ մ'է այս մազերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց որևէ նիւթի գործածութեան կամ լուացքի,

ՇԱԳԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆԻ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Այս նոր ներկը բաղկացեալ է միայն արմատներու և խոտերու նիւթէ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին [illegible] կամ թանձր սևի։ Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն օրչափ գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ՝ [illegible] մազերուն ամենէն բնական երևոյթը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի վերև հանելու կը կասեցնէ. [illegible], գլուխը կը մաքրէ, [illegible] և նոր [illegible]։

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Սրուակը երերցնել գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն գնել [illegible] մը մէջ, յետոյ բարակ սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած [illegible] մազերուն վրայ անցունել զայն, [illegible]։ [illegible] գլուխը բաց պահել մինչև որ հեղուկը չորնայ։ Բոլոր մազերը մէկ [illegible], [illegible] մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է. [illegible] մէկ երկու անգամէն աւելի գործածել, գոյնն աւելի [illegible]։ [illegible] գոյնը ձեռք բերուած է, [illegible] երբ [illegible] գործածել։ Նոյն եղանակը գործածելու է [illegible] համար։ [illegible]։

ԾԱՆ. [illegible] գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործածութենէ ետք, գլուխը [illegible], ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թաթխուած [illegible] մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏ (ԿԵԴԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ)

Միակ կեդրոնատեղի ԼՐՍՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒՍՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վոյվոտա, Պահչեկանեցին քով, կայարան Ղալաթիա-Տիւնէլի Թրամուէյից, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 2166

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԻԱՈՒԼԸՄԱՆ ԵՒ Պ. ՌՈՒՄՊԼԵՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկը

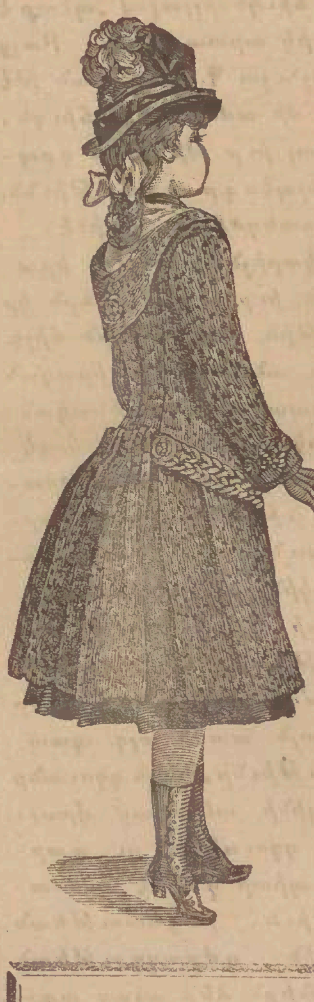

Այս վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս հրշագգեստներ, քօուշներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, Թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պէրլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիաէն, Իտալիաէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ Թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Չը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 1180

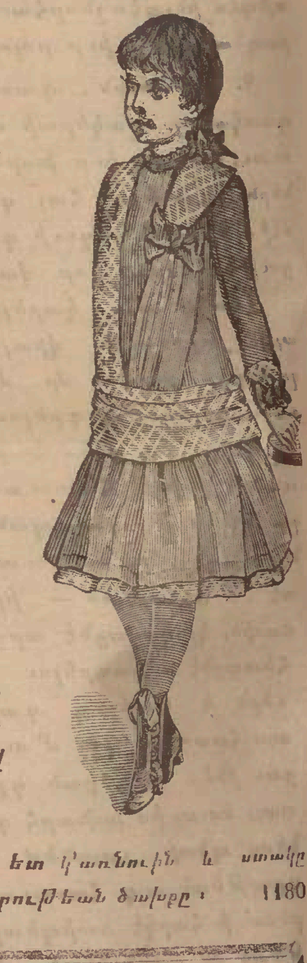

ROWLANDS' TOILET

ԵԶԱԿԱՆ

ապրանքներ, որոց հանքային և վնասակար նիւթերէ զերծ լինելն ապացուցուած է

Rowlands'

Macassar Oil

աւագոյն դարմանն է հերաց աճման համար և հիանալի աճում մը կուտայ անոնց։

Rowlands'

Kalydor

ակլիչ և մեղմիչ կաթ երեսի համար, կը ջնջէ ամեն տեսակ բիծերը, փշտիկները, և մորթը կակուղ ու փափուկ կ'ընէ։

Rowlauds' odontio. ակռայ մաքրելու համար. ակռաները կ'ամրացնէ և կ'արգիլէ փտումը։ Ամեն լաւ դեղավաճառաց և համեմավաճառաց քով հարցուցէք Rowlandsի ապրանքները, 20, Հաթըն Կարտըն, Լոնտոն, և զգուշացէք աժանագին կեղծերէն որք վնասակար և ապարդիւն են։

Կ. Պոլսոյ մէջ գործակատարք են Պ. Պ. Թանզուք եղբարք, Բրիտանական դեղատուն։

1507 20—26

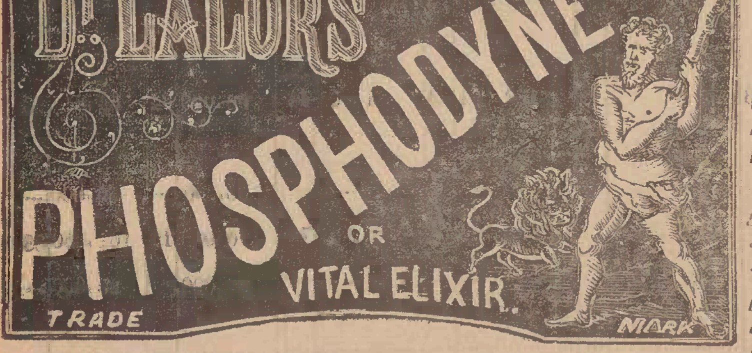

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ՈՅԺ ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ — Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչև ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնատութիւն, գլխացաւութիւն, [illegible], ջղային կորուստ, և ջղային ուժերու կորուստէն յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ դժուարամարսութիւնը, ջղային և սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի և երիկամանց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն և սպառումը. կը վերադարձնէ կենսական ուժերու [illegible] կորուստ որ յառաջ եկած է [illegible] պատճառէ։

Ջղային տկարութեան և սուր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական և մնայուն է։ Մելամաղձութեան զգացումներն և ախտանիշք կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ մը։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ և ուղեղային գոյացութիւն կ'ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆօսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ Անմիջական կերպով կը կենդանացունէ մարդկային ամբողջ դրութեան մէջ, մարմնոյն և մտքին տալով հաւաստի և առողջ առողջութիւն մը. այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ։ Ախորժակը կ'աճէ, կը զօտէ և կը ճոխացնէ արիւնն և նոր առուգութիւն մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան և մկանանց։ Իր վերանորոգիչ ազդեցութիւնք կը տեսնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային դրութեան և մտաւորական կարողութեանց նշմարելի յաւելմամբ և զօրութեան և բարօրութեան զգացմամբ մը որ վարժութիւնն հիւանդը չառած ի վեր կորուսած էր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած է։ Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղեաց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լինի հանդարտ և կազդուրիչ։ Դէմքը կ'սկսի լինալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչերը շողուն կը լինին, մորթը պայծառ և առողջ գոյն մը կ'առնու, մազերը ուժ կ'ստանան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն։ Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆօսֆոտինը պարունակեալ է այն ամէն շիշերուն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն ու բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England, վրան փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ վտանգաւոր և վնասակար կեղծեր։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով,

2169 Մ. ԼԵՍՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒՍՆԱ

Անգլիական ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահչականեցին քով, կայարան Թրամուէյից, 95 և 76.

HUILE DE HOGG

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետևեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, Թոքախտ, Թոքառաջնեց հիւանդութիւն, հազ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, որքին, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն և այլն. Նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Օգտուելու է ստորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահավետական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշ [illegible] չեն [illegible] բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն գրգռելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի։ Պահանջել հօկի անունն և Բարիզի բժշկական ճեմարանին բժշկական գործոց պլուխ Պ. [illegible] վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի կեղեւին վրայ կը գտնուի։ Տէլլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ Հօկի մորու ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի. ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն ընելու է։

փոքրագոյն նշանը։

[illegible] Պ. Փ. ՏՈՒՆԵՋԵԱՆ, Պոլիս 2191

ՌՈՒՍԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ի ՊԵՏՐՍՊՈՒՐԿ

1860 Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГ.

ТОВАРИЩ. РОСС. АМЕРИКАНСК. РЕЗИН. МАНУФАКТ.

RUSSIAN-AMERICAN INDIA RUBBER C°

Ստորագրեալս, ներկայացուցիչ վերոյիշեալ գործարանին, պատիւ ունիմ ծանուցանել հասարակութեան թէ ունենալով այն յաջողութիւնը զոր ունեցաւ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐՆ ունեցած իրենց վայելչութեան և հաստատութեան պատճառաւ, [illegible] են, և հետևաբար անոնք որք կ'ուզեն բուն ՃՇՄ ՌՈՒՍ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐԷՆ գնել, պարտին ուշադրութիւն ընել գործարանի նշաններուն որք դրուած են մաճակներուն ներքանին վրայ։

Փոքրաքանակ կը ծախուի բոլոր կօշկակարաց քով Լ. Ճ. ՄԷՐՃԱՆՈՖ

Պահչէ-Գաբու, Պոլիս. Ներկայացուցիչ ընկերութեան

17—25 2085 մեծաքանակ վաճառման համար։

ՄԻԱԿ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԳԱԼՈՐԻՖԵՐՆԵՐՈՒ

ՌՈՒԹ ԿԼՖԻՒՐԶ ՎԻԵՆՆԱ

Հ. ԼԱՆԺ

24, Բէյրիւթլէ? փողոց, 32, Մահմուտիյէ փողոց

ՎԱՌԱՐԱՆՔ ԵՒ ԾԽՆԵԼՈՅՑՔ. Նորոգութեան առարկայք

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԶՄՐԻՆԷՆԵՐ կրակարանի վերաբերեալ մանր առարկայք

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ (Պղնձէ, ձուլածոյ և թափծու երկաթէ)

ԵՐԿԱԹԵԱՑ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾՔ Ամեն տեսակ գործիք—Շինուած նիւթեր

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ Տատանոցք-կշռորդք-Ցորենի կշռորդ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ԾՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

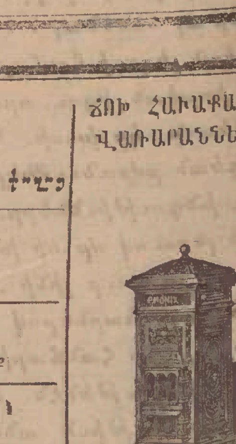

ՑԱԽՃԱՊԱԿԻ ԹԱՓԾՈՒԻ ԷՆ

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ 676